

Romano hangos

18.

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 13 • DVOJČÍSLO 10–11 • VYŠLO 15. SRPNA 2011

zprávy

OSTRAVA – Případy sterilizací romských žen se znovu hlásí o slovo. Ženy, které lékaři protiprávně připravili o možnost mít další děti, mají opět šanci dostat bolestné od státu. O jejich odškodnění usiluje vládní zmocněnkyně pro lidská práva Monika Šimůnková. Projev dobré vůle ze strany státu skončil jen omluvou, kterou vyslovil tehdejší premiér Jan Fischer. To bylo koncem roku 2009. Návrh na finanční odškodnění vládou neprošel.

LOŠTICE – Zdejší synagoga opět připomene doby, kdy sloužila svému účelu. Po pěti letech končí její rekonstrukce, která stála pět milionů korun. Opětné otevření synagogy připomene krutý osud zdejších 21 židovských rodin, které postihlo válečné běsnění. Slavnostního otevření 28. srpna se zúčastní i potomci posledního loštického rabína Asriela Gunziga z USA, Belgie a Izraele.

PRAHA – Další člověk konzervativního Občanského institutu „posílil“ vládní Sekci lidských práv. Je jím Matyáš Zrno, který se stal dokonce zástupcem vládní zmocněnkyně pro obě sekce. Jde o člověka myšlenkově spřízněného s Romanem Jochem, jehož si již dříve vybral za svého poradce premiér. Zdá se, že neoliberální křesťanští konzervativci, proslulí svými výhradami proti jakýmkoliv institucím lidských práv, zcela opavovali i vládní sekci pro lidská práva, protože tam mají možnost prokazovat, že taková instituce není efektivní. Opravdu geniální! Způsob, jak likvidovat něco, co nechťejí tím, že se na nechťeném podílejí. Reakce občanských členů vládní Rady pro záležitosti romské komunity nejsou redakci Romano hangos známy. (www.romea.cz, kh)

V rožnovském dřevěném městečku zazněly na festivalu již po sedmnácté romské tóny

ROŽNOV POD RADHOŠTĚM – Romská hudba v podání těch nejlepších muzikantů a interpretů zazněla na 17. ročníku mezinárodního romského festivalu Romská píseň 2011. Motto festivalu tentokrát znělo: Hudební blízkost.

Již 17. ročník se tak jako každým rokem uskutečnil v malebném prostředí Beskyd v areálu dřevěného městečka ve Valašském muzeu v Rožnově pod Radhoštěm. Festival pořádá Demokratická aliance Romů, sídlící ve Valašském Meziříčí.

Jeho hlavní myšlenka spočívá v bourání bariér mezi majoritní společností a menšinami prostřednictvím poznávání rozdílných kultur, stejně tak jde o zachování romských tradic a romské kultury. Pozvání přijali významní hosté: místopředseda vlády a ministr zahraničních věcí Karel Schwarzenberg a hejtman Zlínského kraje Stanislav Mišák a další. Ředitelem festivalu byl Petr Tulia.

Mimo romskou hudbu, tanec a zpěv se nabízely ke zhlédnutí ukázky tradičních romských řemesel, ochutnávky gurmánských specialit a originální romské kuchyně mistra kuchaře Dušana Kandry. Zakoupit jste si mohli také romské kroje a doplňky.

Slavnostní zahájení festivalu a představení účinkujících začalo v dopoledních hodinách na Náměstí T. G. Masaryka. Byl mezi nimi taneční profesionální soubor z Košic – Romathan. Národopisný soubor Kalliópi zcela překvapil svými kreacemi lidí na náměstí. Na závěr se představil taneční lidový soubor Máj z Piešťan. Průvod účinkujících pokračoval, následovali zpěváci

z romského divadla Romathan. Mezitím přicházeli další a další návštěvníci do skanzenu, až nakonec nebylo místo, kde si sednout... O hymnu se postaral tradičně Romathan, respektive jeho člen Milan Godla. V celodenním programu vystoupili a předvedli svém umění titi účinkující:

Máj (Slovensko)

Folklorní soubor Máj (SK) vznikl při Gymnáziu Pierra de Coubertina v Piešťanech. Jeho členové jsou různého věku a vzdělání. Od svého vzniku na podzim 1996 absolvoval Máj mnoho vystoupení doma i v zahraničí. Roku 2005 prezento-

val Slovensko v rakouském Grazu při příležitosti přijetí Slovenska do EU. Účinkoval také ve filmu režiséra D. Trančíka o Ľudovítu Wintorovi. Na soutěžním folklorním festivalu v Anglii získal Máj při účasti šesti folklorních souborů z Evropy dvě první a dvě třetí místa.

Gondolán Trio (Česká republika)

Jde o milovníky hudby, hrající na kytaru. Jako doprovod se k Antonínu Gondolánovi přidal jeho bratr. Antonín Gondolán na české populární scéně vystupuje už od roku 1958. Svě první album s názvem Čekej a neplakej vydal až letos ve

Pokračování na str. 10

z obsahu

Holocaust – historie nebo hrozba v budoucnu?

Co na to chartistka i komunista...

strana 4

Distancovat se od gangů

D. R. Horváth nechce hájit romské podsvětí z Nového Boru

strana 5

Co všechno štvě rapera

Hugo Toxxx

Hip hop, který nezná odpočinek

strana 8, 9

Erika Blanckaer: V Belgicku sa môjmu obchodu darí

Rómka Erika Karišková Blanckaer sa narodila 19. apríla 1963 na východnom Slovensku v meste Sečovce. Ako 26ročná sa rozhodla opustiť Slovensko a začať nový život. Osud ju zaviedol do belgického Gentu, kde už viac ako 20 rokov žije. (Mesto Gent je známe rómskymi prístahovalcami, pričom viac ako 60 % z nich pochádza z východného Slovenska.) Erika sa vďaka svojej húževnatosti a pracovitosti dopracovala až tak ďaleko, že dnes je z nej úspešná podnikateľka, ktorá vlastní a vedie obchod prevažne so slovenskými potravinami. Erikin osud a elán ma zaujali natoľko, že som jej položila pár otázok.

Erika, ako a prečo si sa rozhodla opustiť Slovensko?

Po nešťastnom manželstve a problémoch mojej dcéry Ladenky, ktorá bola stále odtrhovaná od ostatných nerómskych detí, som sa rozhodla, že Slovensko jednoducho opustím. A tak som sa koncom augusta 1999 dostala s dvomi mojimi deťmi do Bruselu.

Vedela si kam pôjdeš, mala si určité plány?

Áno, vedela som, že môj mladší brat žije neďaleko Bruselu v meste Gent. Ale kým som sa k nemu dostala, čakala ma ešte dlhá strastiplná cesta. Najprv som prišla do Bruselu, kde som sa snažila dostať sa ku komisiariátu a požiadať o azyl. Po vybavení dokumentov som sa vďaka známym mojej sesternice dostala do mesteč-

ka Tienen, kde sme bývali krátku dobu. V tomto období sme prežívali skutočný hlad... úspory nám už všetky došli... Bola som rada, že som mohla deťom dať aspoň teplý čaj do žalúdka. Nakoniec som sa dostala do Gentu, mesta, v ktorom býval môj brat.

A čo tvoja jazyková bariéra, ako si to zvládla? Ako si komunikovala s úradmi?

Samozrejme, že som neovládala jazyk, ale keď som chcela prežiť a postarať sa o dve deti, musela som niečo robiť. V prvom rade som si musela nájsť ubytovanie. Belgické úrady nám mohli pomôcť až v momente, kedy sme mali zaisťovaný byt. A tak som každý deň bola

na ulici a hľadala byt. Rukami, nohami som vysvetľovala svoju situáciu. Nakoniec som našla jedného majiteľa, ktorý ma pochopil a dal mi kľúče od garsonky. Bolo to pre mňa šokujúce a zároveň ma to posunulo ďalej, bola som šťastná, že mám strechu nad hlavou. Prihlásila som sa na úrad práce, sociálnych vecí a rodiny a pomaly som sa začala prispôbovať životu v Belgicku. Deti som prihlásila do školy a ja som sa prihlásila na jazykový kurz.

Keď už spomínaš deti, ako sa oni adaptovali? Mali problémy, hlavne čo sa týka etnicity? Ako si už podotkla, tvoja dcéra na Slovensku s tým mala problémy...

Pokračování na str. 5

zaznamenali jsme

NÝRSKO – Na dům Červeňákových zaútočila bez zjevné příčiny dvojice skinů. Po půlhodinové rvačce útočníci nakonec utekli. Odjeli z města vozidlem, ale narazili na betonovou zídku. Ukázalo se, že řidič měl v krvi téměř dvě promile alkoholu. Policie už zahájila úkony trestního řízení.

NOVÝ BOR – Neděle 7. srpna změnila atmosféru tohoto poklidného městečka s 12 000 obyvateli. Asi pětičlenná skupina mladíků s mačetami a obušky přepadla hosty nonstop baru v centru města, a to dokonce v pravé poledne. Měla to být odvěta za to, že barmanka několika mladým lidem, kteří na automatu vyhráli nějaký obnos, odmítla výplatu s požadavkem, že se mají prokázat občanským průkazem. Po malé potyčce se mladíci vrátili do baru s příbuznými a nastala nelítostná řež. Na celé záležitosti je zajímavé to, že média o ní informovala celkem korektně bez udání jmen a určení identifikace k nějaké skupině, kdyby to neučinil sám předseda romského sdružení z Nového Boru Štefan Gorol. Pak už všichni věděli, že výtržníky byli Romové. Argument, že krvavý spor vyprovokovali hosté baru tím, že podpořili barmanku, nemůže obstát. To neobhájí ani Štefan Gorol. Takto spory řešit nelze a odvěta, pokud vůbec byla na místě, nic nevyřešila. Jen situaci zhoršila. Nyní ani nám nezbyvá než uvést jména nešťastníků, kteří nic nepochopili a navíc si zadělali na nekonečné problémy. Zatím byli obviněni: Antonín Sinu, Jakub Žiga a Jakub Husák. (www.romea.cz, kh)

Kolem Bátoru se vrší otazníky

PRAHA – Vláda jednala o tom, zda vyhodit z funkce šéfa personálního odboru, neblaze proslulého Ladislava Bátoru, který se k této funkci dostal díky prezidentu Klausovi a ministru školství Dobešovi. Aniž bychom k této zapeklité záležitosti cokoliv řekli, uvedeme pouze vyjádření jednotlivých vládních činitelů. Jsou naprosto a nebývale pozoruhodná!

Začneme ministrem financí Miroslavem Kalouskem, ten byl nejpřímočařejší. Označil Bátoru za starého fašouna, protože v médiích mluví například o žluté rase. „Kdo v souvislosti s jakoukoliv národností či barvou pleti používá slovo rasa, tak je prostě rasista! To nevím, jestli jsme v Norimberku roku 1935 nebo v Praze roku 2011. Zásadně se ohrazuji proti tomu, aby takový člověk měl co do činění s českou vládou.“ Kalousek připomněl, že exekutivu netvoří pouze ministři, ale i náměstci a ředitelé odborů. Tím se stal i Bátor.

Ministr zahraničí Karel Schwarzenberg byl poněkud přívětivější, když označil Bátoru za „rasistu“ a „pomatence“.

Ne tak Karolina Peake, novopečená místopředsedkyně vlády, členka strany Věci veřejných. Ta horlivě obhajovala Bátoru jako jednoho z hlavních kritiků pochodu Prague Pride (13. srpna). Paní Peake, neváháme uvést, snášela na Bátorovu obhajobu až neuvěřitelné argumenty, prozradil jeden z ministrů MF dnes, a my doufáme, že se nám podaří tyto neuvěřitelné argumenty zjistit. Nemusí být od věci vědět, proč místopředsdkyně vlády obhajuje „starého fašouna“.

Ministr Dobeš trvá na tom, že Bátor je národovec a katolík a to mu stačí. Bátorova minulost a zaplétání s fašistoidními organizacemi při minulých parlamentních volbách mu zřetelně nevádí. Bátoru neodvolám, sdělil všem ministrům.

Premiér Nečas pak praví, že Bátoru jedná nepřijatelně pro státního úředníka, ale konečně rázné slovo k jeho odvolání ještě nevyslovil.

Z Hradu se k dovršení všeho ozývá nejhlasilitější z úst pana vicekancléře Hájka termín „kryptosocialisté“. Nejspíš na adresu primátora Svobody, protože ten přijal záštitu nad pochodem Prague Pride, a z podhradí následovala dosti hlasitá odpověď „kryptofašisté“. A tak je o prázdninách docela veselo, lid se baví a je o čem psát.

Klaus pak opět přispěl k obohacení českého slovníku o slovo „homosexualismus“, ale to jen proto, aby mohl vysvětlit, že homosexualita je deviantní a že to není nic hanlivého. Tím se ztotožnil se svým vicekancléřem Hájkem, jak jinak. Náš pan prezident je přece jen kouzelník slova. Dokáže nemožné! (www.romea.cz, kh)

Předškolní vzdělávání Romů podpoříme kaucí ve školce

MLADÁ BOLESLAV – Některé rodiny s předškoláky nemají možnost zaplatit kauci, kterou musí

složit při nástupu dítěte do mateřské školy. Výše kauce se pohybuje od 600 korun. Jde o vratnou zálohu na obědy a svačiny.

Organizace Jekhetani Luma – Společný svět má díky Nadaci OSF Praha, která podpořila celý projekt Nová šance pro romské děti, možnost kauce za tyto rodiče uhradit. S rodiči bude sepsána dohoda, podle níž kauce školce doplatí dle svých možností později nebo v několika splátkách. Poté nám školka takto složenou kauci vrátí, abychom mohli pomoci dalším zájemcům. Nápad vznikl v reakci na případy rodičů, kteří sice pro své dítě místo ve školce získali, ovšem na kauci museli šetřit i několik

měsíců. Jejich děti tedy přišly o několik cenných měsíců systematické přípravy na školní docházku. A to se již nemusí opakovat.

Zájemci o pomoc s kaucí se mohou informovat na telefonním čísle 774 607 840 u vedoucí projektu Martiny Brzobohaté, při návštěvách terénního sociálního pracovníka Radana Žemličky u nich doma nebo přímo v Sociální poradně Mladá Boleslav v Erbenově ul. 790. Nabídka platí pro rodiny žijící na území okresu Mladá Boleslav.

Martina Brzobohatá

Ředitelka sdružení

Jekhetani Luma – Společný svět,

Mladá Boleslav.

Neziskovky zlepšují situaci obětí násilí z nenávisti společně

PRAHA – Tři nevládní organizace – Romea, In Iustitia a Sdružení pro probaci a mediaci v justici spolupracují na zlepšení situace lidí ohrožených násilím z nenávisti.

Násilí z nenávisti zahrnuje fyzické nebo psychické útoky, případně útoky na majetek – nebo osoby z důvodu jejich skutečné nebo domnělé příslušnosti k sociální skupině definované společným charakteristickým znakem – barvou pleti, národností, vírou, sexuální orientací či identitou, zdravotním stavem či příslušností k subkultuře.

Konkrétně se zmíněné nevládky zabývají zprostředkováním a poskytováním právní pomoci obětem násilí z nenávisti a diskriminace, medializací konkrétních případů, monitoringem veřejných aktivit krajní pravice s ohledem na násilí, kterého se dopouští.

Současně budou pro analytické účely sbírat a centralizovat data o stavu násilí z nenávisti v České republice.

Součástí projektu je i nabídka psychologické pomoci obětem. Nevládní organizace pracují přímo v terénu mezi lidmi ohroženými násilím z nenávisti. Lidé, kteří byli vystaveni násilí z nenávisti se mohou obrátit na bezplatnou telefonní linku 800 307 307 sdružení Romea nebo využít interaktivního formuláře na webu sdružení In Iustitia.

„Sdružení Romea se věnuje tomuto tématu nepřetržitě od svého vzniku. S medializací násilí z nenávisti a diskriminace má tedy boha-

té zkušenosti. Již několik let provozujeme bezplatnou telefonní linku, na kterou volají lidé dotčení násilím z nenávisti či diskriminací. V rámci projektu předává Romea k právní pomoci případy násilí z nenávisti sdružení In Iustitia a případy diskriminace Českému helsinskému výboru. Tyto organizace poskytují obětem přímou právní pomoc,“ uvedl výkonný ředitel Romea Zdeněk Ryšavý.

Romea má k dispozici měsíčník Romano vodi a internetový server Romea.cz, některé případy násilí z nenávisti bude nabízet ke zveřejnění i běžným sdělovacím prostředkům. Bude se též snažit dodávat médiím i takové informace, které umožní objektivnější pohled na páchaní násilí z nenávisti. „Snahou sdružení je, aby se ve společnosti snížila tolerance k násilí z nenávisti a diskriminaci. Chceme přispět k tomu, aby se oběť násilí z nenávisti lépe vypořádávala se svou zkušeností, ukázat jí, že není sama. Medializace, podminěná souhlasem klientů, by měla vést i k rozprouštění diskuze na toto téma a témata příbuzná,“ dodal Ryšavý.

In Iustitia je první v České republice působící specializovanou poradnou pro osoby ohrožené násilím z nenávisti. „Poškozeným poskytujeme právní pomoc v případech, kdy jsou fyzicky nebo verbálně napadeni. Násilí z nenávisti je problémem celé společnosti, napadení mohou být příslušníci majority stejně jako minority,“ řekla Klára Kalibová, předsedkyně sdružení.

„Oficiální policejní statistiky hovoří o přibližně třech stech incidentech z nenávisti ročně, je to ovšem velmi nepřesné číslo. Odhadujeme, že až 90 procent napadených se na policii vůbec neobráť. V důsledku toho nejsou stíhány útočníci a napadeným není poskytnuta pomoc,“ dodala.

„Osoby ohrožené násilím z nenávisti kontaktujeme přímo v jejich přirozeném prostředí, respektujeme kulturní, jazykové a sociální odlišnosti,“ doplnila ji kolegyně Martina Dvořáková, odpovědná za neoficiální sběr dat o stavu násilí z nenávisti v ČR.

Je důležité, aby na jednotlivé incidenty z nenávisti reagovala celá společnost. Jakoukoli nesnášenlivost je třeba jednoznačně odsoudit jako nepatřičnou, poškozeným nabídnout nebo zprostředkovat pomoc. „Jeden z klientů se o nás dozvěděl prostřednictvím své známé, která znala naši činnost z přednášek pro veřejnost, a doporučila mu, aby naši poradnu kontaktoval,“ připomněla Dvořáková. „Díky její duchapřítomnosti jsme právní pomoc začali poskytovat téměř bezprostředně po útoku, což významným způsobem zlepšilo klientovo postavení,“ pozitivně hodnotila zapojení veřejnosti Klára Kalibová.

Sdružení pro probaci a mediaci v justici (SPJ) je „služebně nemladším“ členem tohoto tříčlenného partnerství, které se již 17 let zabývá prevencí kriminality a řešením následků trestné činnosti, zejména reintegrací pachatelů zpět do společnosti. (red)

Léto v Zákopčí na Moravě se líbilo rodičům i dětem

Přes třicet romských dětí z Karvinska prožilo červenec v táboře u Zákopčí na severní Moravě. Vybrány byly podle toho, jak jejich rodiče spolupracují s kurátory a pracovníky úřadů. Tábor se uskutečnil již po čtvrté.

Text a foto: Jarmila Szurmanová

Na Jesenicku vyhlásili boj drogám, alkoholu a hráčství

JESENÍK – V květnu 2011 rozhodlo ministerstvo práce a sociálních věcí přidělit městu Jeseník dotaci z programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Díky ní teď může město uskutečnit projekt Sociální integrace na Jesenicku ve výši 20 500 000 korun.

„V jesenickém regionu žije mnoho osob, které se potýkají s nezaměstnaností, bezdomovectvím, zadlužeností anebo různými druhy závislostí. Jedná se především o lidi žijící v sociálním vyloučení, ale tyto problémy se netýkají zdaleka jen jich. Projekt Sociální integrace na Jesenicku usiluje o řešení uvedených problémů,“ vysvětlila jeho koordinátorka Martina Mařáková. Cílem projektu je snažit se napomoci řešení situace lidí, kteří žijí v dlouhodobé chudobě a odstrižení od většinové společnosti. Projekt zajistí dostatek fungujících služeb, které přispějí ke snížení počtu všech negativních jevů.

O jaké aktivity konkrétně jde? Především o práci s dětmi a mládeží, a to jak přímo v terénu, tak i v rámci nízkoprahového zařízení pro děti a mládež. Smyslem je na-

bídnout cílové skupině smysluplné trávení volného času a tím minimalizovat negativní sociálně-patologické jevy (např. potulku, kriminalitu a výtržnictví). Významnou část projektu tvoří zajištění pracovního a hlavně dluhového poradenství jednotlivcům i rodinám. „Situaci těchto lidí pomůže zlepšit právě systematická pomoc a sociální práce, ukazuje se to na příkladu mnoha dalších zemí. Není možné nechat je napospas jejich osudům a čekat, až se sami postaví na vlastní nohy,“ poznamenává Mařáková. Projekt

počítá s podporou osob ohrožených návykovým jednáním, popřípadě závislých na drogách, alkoholu či výherních automatech. Chce především předcházet závislostem, minimalizovat zdravotní a sociální rizika i rizikový způsob života konkrétních jedinců. Pozornost se zaměří také na pomoc pracovníkům v sociálních službách.

Projekt potrvá čtyři roky, a to od června 2011 do května 2015. Podílet se na něm budou jak zaměstnanci Městského úřadu v Jeseníku (především pak v rámci odboru sociálních věcí a zdravotnictví pod vedením Jany Křivánkové), tak i pracovníci Úřadu práce a zástupci neziskového i soukromého sektoru v regionu (i mimo něj). Ekonomickou manažerkou projektu je Petra Janhubová. Více na www.esfcr.cz a www.mujes.cz.

Tento projekt je financován z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a ze státního rozpočtu. **Martina Mařáková**

Koordinátorka projektu, Jeseník (www.mujes.cz).

„Teréňáci“ se budou školit v Libereckém kraji

LIBEREC – Jedenáct lidí se školí pro profesi terénních pracovníků v sociálně vyloučených lokalitách v Královéhradeckém kraji. Praktické zkušenosti získávají v Libereckém kraji.

Pracovníky školí Liberecké romské sdružení, které vyhrálo veřejnou zakázku na zajištění této odborné stáže pro terénní pracovníky z Královéhradeckého kraje. Během týdenní

odborné stáže účastníci navštívili sociálně vyloučené lokality v Liberci, Tanvaldě, Novém Boru a Náhlově u Osečné. Královéhradecký kraj tuto činnost podporuje v rámci individuálního projektu Podpora sociální integrace obyvatel vyloučených lokalit.

Liberecké romské sdružení (LRS) pracuje již od roku 2000. K jeho dalším projektům patří Pří-

pravná třída pro předškolní děti, Romské komunitní centrum v Novém Městě pod Smrkem, Náhlově, Tanvalu, Hrádku nad Nisou a Zákupech, vzdělávací kurzy pro pedagogy či pracovníky v sociálních službách a další aktivity.

Miroslav Kotlár

Předseda Libereckého romského sdružení (www.lrs.cz, www.multikultura.cz).

Český helsinský výbor otevřel poradenské centrum

PRAHA – Ačkoliv byl v roce 2009 přijat antidiskriminační zákon, je vymahatelnost tohoto práva pro oběti diskriminace komplikovaná. Český helsinský výbor se rozhodl navázat na loňský projekt Antidiskriminační linky Ma den pes!, určený romským občanům, a otevřel Poradenské centrum pro oběti diskriminace. „V tomto projek-

tu jsme však rozšířili pomoc na všechny, kteří se domnívají, že byli v právních vztazích znevýhodněni pro svou barvu pleti, rasu, příslušnost k národnosti či etnické menšině, pohlaví, věk, sexuální orientaci, náboženství, politické smýšlení, zdravotní postižení, majetkové nebo sociální poměry,“ uvádí za Český helsinský výbor koordinátorka a zá-

roveň právnička projektu Jana Fialová. „Momentálně řešíme již několik případů, především v právní rovině. Nicméně poskytujeme klientům také sociální a terapeutické konzultace a rovněž jsme schopni zajistit doprovázení a asistenci při jednání na úřadech,“ upozorňuje koordinátorka. Více na www.diskriminace.helcom.cz (**jfb**)

komentář

Na holocaust Romů mládež nezapomíná

KAREL HOLOMEK

Prázdninový měsíc srpen bývá už tradičně měsícem vzpomínek na romské oběti holocaustu. Je tomu tak proto, že v noci z 1. na 2. srpna v rodném cikánském táboře v Osvětimi, jinak také Auschwitz-Birkenau, bylo usmrceno na 3 000 Romů a Sintů v plynových komorách, během právě této jediné noci. Nepředstavitelná hrůza!

A také v moravském koncentračním sběrném táboře v Hodoníně u Kunštátu, řečeném „Hodonínek“, se připomíná 21. srpen jako den, kdy všichni tam věznění Romové byli transportováni do Auschwitzu ke konečnému řešení, jak taky občas slycháváme. V podobném letském táboře to bylo podobně, ale časově trochu jinak. Zatím však vždy proběhly tyto pietní akty bez bližšího zájmu romské veřejnosti, zejména té mladé.

Letos tomu bylo jinak, alespoň tedy na Moravě a speciálně v Brně. Z popudu jednoho z potomků nepočetných moravských Sintů v Brně, paní Richterové, byl péčí sdružení IQ Roma servis vypraven 2. srpna autobus k uctění památky zemřelých Romů v Osvětimi. A představte si!

Autobus byl zcela zaplněn – a především mladými Romy a Romkami. Už jen tímto faktem jsem byl zcela oslněn. Ten zájem nebyl předstíraný.

Během dlouhé jízdy padlo mnoho dotazů k historii holocaustu Romů a s tím souvisejícími dalšími světovými historickými událostmi a fakty, někdy velmi překvapivými a dodnes veřejnosti i zcela neznámými. Na množství otázek profesionálně odpověděl přítomný historik Muzea romské kultury Michal Schuster a jeden z pamětníků těchto pohnutých událostí.

Pietní akt se uskutečnil na místě cikánského tábora. Vše za početné účasti mezinárodní veřejnosti, oficiálních autorit a zástupců diplomatického sboru u památníku. Vybudovala ho polská vláda s podporou německé. Osobně se při zrodu památníku angažoval Roman Kwiatkowsky, šéf polské romské nevládní organizace v Osvětimi, a Romani Rose, německý Rom, zástupce početné romské delegace německých Romů a Sintů, jejichž otcové a matky společně s českými a moravskými Romy našli v tomto táboře smrt.

Za českou stranu položili věnce zástupci IQ Roma servisu, Společenství Romů na Moravě a český velvyslanec ve Varšavě pan Setler. Kromě 50 Romů a Romek z Brna už nikdo jiný za českou stranu.

Cestou zpět někteří účastníci, vesměs mladé Romky, vyjádřily štěstí a spokojenost s tím, že se mohly takové akce zúčastnit a poznaly něco, co je obohatilo. Vyjádřily to prostě, nefalšovaně a emotivně. Kéž by to tak dokázali všichni naši občané! Poděkujme IQ Roma servis a jeho ředitelce paní Klamkové a paní Richterové, které to všechno zařídily.

co na to naše právnička?

Co přináší novela občanského zákoníku?

K ustanovení § 711 občanského zákoníku je vhodné dodat několik poznámek. Nynější novela nově formuluje, co je hrubým porušením povinnosti vyplývající z nájmu bytu. Nejedná se jen o případ, kdy nájemce neplatí řádně nájemné a úhrady za plnění poskytovaná s užíváním bytu. Hrubě porušuje své povinnosti i nájemce, který nesplní včas svou ohlašovací povinnost.

Formulace hrubého porušení povinnosti bude mnohdy i obsahem nájemní smlouvy. V jiných případech se bude opírat jen o znění občanského zákoníku. Věnujme proto potřebnou pozornost nájemnímu vztahu, ve kterém nájemce byt užívá.

V případě soudního přezkumu platnosti výpovědi, podané pro hrubé porušení povinnosti vyplývající z nájmu bytu, nebude úspěšná žaloba, která není způsobitelná prokázat, že k hrubému porušení povinnosti nedošlo.

Nedbalý nájemce bude postižen podstatným zhoršením bydlení. Tedy bude nucen si sám nový byt obstarat a bude si jej obstarávat za nájemné, jehož výše bude sjednávána dohodou. Bydlet bude proto jen za podmínky, že zaplatí víc na nájemném. Tuto skutečnost je třeba mít na paměti a k záležitostem nájmu bytu přistupovat s maximální pečlivostí a pozorností.

V ustanovení § 711a občanského zákoníku byla až doposud upravena výpověď z nájmu s přivolením soudu. Je tomu tak i v novele, kterou přináší zák. č. 132/2011 Sb., ale ruší se výpovědní důvod dosud uvedený pod písmenem b) tohoto ustanovení. Nadále tak pronajímatel může výpověď z nájmu s přivolením soudu v těchto případech:

- potřebuje-li pronajímatel byt pro sebe, manžela, pro své děti, vnuky, zetě nebo snachu, své rodiče nebo sourozence,
- je-li potřebné z důvodů veřejného zájmu s bytem nebo s domem naložit tak, že byt nelze užívat nebo vyžaduje-li byt nebo dům opravy, při jejichž provádění nelze byt nebo dům delší dobu užívat,
- jde-li o byt, který souvisí stavebně s prostory určenými k provozování obchodu nebo jiné podnikatelské činnosti a nájemce nebo vlastník těchto nebytových prostorů jej chce užívat.

JUDr. Ludmila Krátká

Autorka je advokátka (AK Příkop 2a, Brno, e-mail: ludmila.krataka@seznam.cz, tel.: 731 479 587).

V srpnu si připomínáme výročí událostí souvisejících s pokusem definitivně zlikvidovat Romy. Věnuje se tomu u nás dostatečná pozornost? Nebo jde už dnes spíš o záležitost historiků, neodvádí tato výročí pozornost od palčivějších problémů? A lze srovnávat holocaust Romů a Židů? Všechny tyto provokativní otázky nás zajímaly, a tak jsme se ptali:

Co aktuálního pro vás v dnešní době vyplývá z holocaustu Romů?

Milan Elvis Gábor

Hudebník přerovské skupiny Imperio.

Slovní spojení „holocaust Romů“ slyším snad poprvé v životě. Holocaust jako takový je v mém vnímání spojen spíše se Židy než s Romy. Já neznám přesná čísla těch obětí, takže věc nechci rozvádět dál, ale myslím si, že dnes už je to opravdu spíše záležitost historiků a pamětníků. Bez ohledu na to, kolik obětí z každého etnika si holocaust vyžádal a kolik let od té doby uběhlo, je potřeba si připomínat zvěrstva, která se děla za 2. světové války. A to hlavně kvůli tomu, aby se nic podobného v budoucnosti už nestalo a abychom se všemu podobnému vyhnuli. Tím mám na mysli všechny kouty naší země a všechny národy našeho světa. Nikdo není nadřazený tomu druhému a z toho by se mělo vycházet.

Antonín Ferko

Publicista, Pfreimd, Německo.

Podle mě je důležité připomínat si hrůzy 2. světové války. A nejen její, ale každé. A to do té doby, dokud si lidé neuvědomí, že každá válka je špatná! Podporuji snahy historiků a učitelů vyučovat o romském holocaustu. Ale co nesnesu, když okrajový politik využije lidské oběti k tomu, aby na sebe upozornil – za to bych zavíral. Podle mě je romský holocaust srovnatelný s jakoukoli genocidou, ať už se týkala Židů, Kurdů, Arménů atd. Jde o důkaz, že nacionalismus je cestou do pekel, a to i ten romský! Je důležité poučit se z těchto chyb a neopakovat je v budoucnu! Nestavět národ na mýtech o společném původu, společném utrpení a společné historii. Je důležité rozvíjet svobodu jednotlivce ať je jakékoli národnosti. Jak jsem již psal ve svých předchozích textech, nejlepší by bylo degradovat pojem národnost na úroveň příslušníka fotbalového funkluhu.

Nina Pavelčíková

Historička, Ostravská univerzita.

Nemám pocit, že by byl romský holocaust „záměrně opomíjen“ – napsáno o něm bylo dost jak v pracích Ctibora Nečase a dalších autorit, tak v článkách v romistických časopisech. Problém vidím spíše v tom, že o tyto věci se zajímá jen velmi úzký okruh osob. Jako historička si samozřejmě myslím, že minulost je stále aktuální – jako varování i výzva k pochopení přítomnosti. Důvody pronásledování Romů a Židů nacisty byly obdobné, ale v případě Židů šlo samozřejmě navíc o majetek. Jinak nevidím žádný rozdíl v tom, když nějaká zvrácená ideologie vyhlásí likvidaci kohokoliv a dokonce to z velké části i realizuje.

(pp)

Chcete přispívat na naše tematické stránky?

Ozvěte se na pecinkapavel@seznam.cz

Holocaust Romů nebo Židů? Holocaust je jenom jeden.

Pro mne se holocaust řadí k oněm tragédiím, které lidský rod budou dál provázet. Týká se mne stejně palčivě, jako osobní setkání se smrtí desítek malých dětí hladem v ulicích měst v Burkina Faso v Africe, případně nepopsatelné strádání psychické i fyzické starých lidí v Kazachstánu. Zážitky staré 20 let se mnou zůstávají. A historikové na to nemají velký vliv, to je fakt.

Nedávno jsem navštívil koncentrační tábor v Polsku, na severním pobřeží, nedaleko Gdyně a Gdaňska, v krásné krajině. Byl určen k likvidaci polské inteligence. Od počátku války, od října 1939, v táboře začala systematická fyzická likvidace elity polského svobodného města a lidí ze širokého okolí. Později procházely plynovými komorami stovky předních postav odboje z mnoha zemí Evropy. V posledním roce války i Židé a Romové. Celkem více než 60 000 lidí tu za-

hynulo. Byl to malý tábor, dalo by se říci, „jen“ asi 40 lidí denně bylo popraveno, každý den od října 1939 do konce války.

Druhým zážitkem je uvědomění si, kolik stovek lidí prochází pietně každý den nekdejšími tábory smrti. Lidé z Polska, mladých rodin s dětmi v kočárkách i těch starších a těch úplně starých, o berlích, v doprovodu svých blízkých. Jde o stovky lidí po celý rok, z celého světa. Soustředěnost a hluboký smutek, tichý šepot, jediný zvuk desítek procházejících prostorami tábora, které jsou upraveny jako muzeum, také nedá zapomenout.

Myslím si, že je i dnes, a zůstane i do budoucna, velký důvod k nezapomnění toho, čeho je lidský rod schopen. Jen v místech tak obrovského zmaru si člověk může plně uvědomit, jak velkým činem je odpuštění těchto hrůz. Jaký rozměr má odpouštění a co obrovské

energie tato skutečnost stála. Nikdy jsem si dříve neuvědomil, že fakt smíření a odpuštění je tak obrovským lidským činem právě v Evropě.

Z tohoto pohledu si myslím, že je naprosto nepodstatné zkoumat a srovnávat druhy holocaustu. Je podstatné se dopracovat k rozhodnutí, že i každý z nás, kdo nezažil běsnění vyhlazovacího systému, může dojít míru vlastní duše přidáním se k milionům těch, kteří se před námi rozhodli jako přímí svědci a trpitelé holocaustu, k aktu odpuštění a smíření.

Myslím si také, že akt odpuštění, který se týká milionů lidí, je jediným možným způsobem, jak se vyrovnat s historií války. A to považují za životně důležité pro každého, kdo vnímá důležitost osobní odpovědnosti za stav společnosti právě i dnes.

Abé Staněk

Předseda sdružení Ester, Javorník.

Vyzvedávání holocaustu může někdy zakrývat neschopnost dnešního systému řešit podstatu současné romské otázky

V minulých dvaceti letech byla romskému holocaustu věnována větší pozornost a na veřejnost o něm proniklo více informací. Bohužel se však vývoj romské otázky v této době, jakkoli objektivně podmíněný nedostatky stávajícího společenského systému podporujícími negativní rysy chování romského etnika, promítl do té míry negativně ve vědomí většiny občanů tak, že informacím o romském holocaustu nevěnují dostatečnou pozornost. Nevnímají je tedy s takovou emocionalitou jako holocaust Židů. Nadto by se dalo říci, že i holocaustem Židů je řada občanů na levici pod vlivem jeho propagandistického zneužívání k potlačení dalších stránek druhé světové války (např. odboje komunistů, úlohy SSSR) natolik přesycena, že na informace o něm začíná reagovat negativně (působí i politika Izraele). S tím se může svést i romský holocaust. Opravdu se zdá, že problematika holocaustu odvádí dnes pozornost od nálehavých současných problé-

mů kapitalismu a v případě romského holocaustu i jeho vyzvedávání zastírá neschopnost systému seriózně řešit podstatu současné romské otázky. Může vzniknout i dojem, že romský holocaust je často jen prostředkem k zviditelnění některých skupin romských i neromských aktivistů a organizací, které se romskou otázkou dnes „živí“.

Nemám dostatečné znalosti k posuzování a srovnávání romského a židovského holocaustu, myslím si však, že v principu šlo o totéž. Ale romský holocaust, vzhledem k okrajovému postavení Romů mimo tehdejší společnost, se tehdejší společnosti tolik nedotýkal jako holocaust Židů. I nacistický režim považoval holocaust Židů za zásadnější otázku profilace systému a věnoval jí větší pozornost.

Komu se zdá, že odpovídám příliš „chladně“, bez ohledu na oběti holocaustu, tak zdůrazňuji, že pro Židy i Romy, kteří se sešli v koncentračních táborech, byl osud stejně tragický. Nevidím rozdíl v oblu-

nosti systému, ve kterém byly vražděny malé děti z obou etnik, stejně tak ho nevidím v různých i velmi brutálních forem postihu stalinistického systému (gulagy pro děti kulaků kritizované Gorkým), vraždění a umírání hladem dětí ve třetím světě, Iráku, Afghánistánu nebo v Norsku. Jde jen o to, abychom si my vzali z této dějinné tragédie správné poučení.

Josef Heller

Důchodce, člen odborného zázemí ÚV KSČM, Praha.

Jakékoli nenávisti musíme zavčas uskřípnout kořeny

Právě jsem dočetl román Josefa Formánka Mluvití pravdu. Je to příběh muže, kterého jeho argentinská matka žijící dočasně ve Vídni hned po porodu odložila. Vyrůstal v církevním sirotčinci, nikdo ho nechtěl vzít do učení a takto bezprizorného ho oslovil plakát SS, který ho pozval mezi „kamarády“. V SS prožil válku na ruské frontě a v Budapešti. Podílel se na jejich hrůzách, byť spíše pasivně. Vrátil se do Čech. V poválečném zmatku se stal nejprve újezdním, potom až krajským tajemníkem KSČ. Ze strachu před odhalením utekl do Rakouska, kde ho ovšem tamní orgány předaly okupační sovětské správě. Do Čech se vrátil v poutech. Následovalo několik trestů a dvacet let vězení, hlavně ve Valdicích. Poté emigrace do tehdejšího západního Německa. Nečekané bohatství, život v Jižní Americe, kde našel stopy po matce, která ho svého času odložila. Matce, která, jak se dozvěděl, byla Židovka.

Celým příběhem prostupuje touha žít, milovat a být milován. Židovská dívka Sophie, do níž se zamilo-

val jako esesák v Mauthausenu, a která se stala jeho životní láskou, ho po jednom z útěků z vězení udala, protože už neunesla tlak, jemuž byla vystavena v souvislosti s hrdinovou snahou žít v pravdě.

Ta story je podstatně složitější, než jak z tohoto popisu vypadá, ale to důležité jsem snad postihl. Proč to zmiňuji v souvislosti s romským holocaustem?

Začnu odzadu – neexistuje podle mého názoru romský, židovský, arménský, tutsitský či další etnický holocaust. Holocaust je jen jeden. Vyrůstá z půdy nasycené nenávistí vůči lidem, kteří jsou jakkoliv jiní. Na jedné straně na ideologickým principu šikuje jedince ve snaze je co nejvíce zestejnit a omezit jejich myšlení jen na ideologicky regulované koryto, na druhé straně jim dává pocit síly, výlučnosti, nadřazenosti. „Jiní“ to vždy odnesou, protože mezi vyvolené nepatří.

Jak však nakonec zjistil protagonista výše zmíněného románu, bývalý esesák a nevědomě Žid, pravda o životě je jiná.

Abych však odpovídal alespoň trochu na dané otázky – nemyslím si, že holocaustu je věnována dostatečná pozornost. A když, tak spíše formálně – už proto, že většina dnešních učitelů a učitelek má s tématem jen zprostředkovanou zkušenost. I mezi žáky a studenty českých škol jsou však jedinci, kteří mají z různých důvodů otažité vztah až odpor vůči jinakosti. Své spolužáky z chudších rodin označují pohrdlivě za „socky“, nenávidí Cikány a ti ideologicky „vyspě-

lejší“ i Židy či přistěhovalce. Nepochybují o tom, že v nacistickém Německu a dalších zemích, jež postihl holocaust, bylo právě tohle hořlavinou, již stačilo jen zapálit. Stačilo ukázat prstem na ty, kteří mohou za všechny naše problémy, potíže, stačilo říci, že s jejich likvidací tohle všechno zmizí. A že to má v Česku živnou půdu, o tom není po případech paličských útoků vůči Romům pochyb.

Nikdo nemůže ovlivnit, jaké dítě se narodí mámě a tátovi. Nikdo nemá zásluhu na tom, že se narodí v rodině spokojených Čechů či jiných Evropanů nebo bude od narození žít v romském ghettu či umírat hladem třeba někde v Somálsku.

Myslím, že nejlepší prevencí proti holocaustu by (nejen) na českých školách byla hra, v níž by ti nejvíce nadřazení, s bohatými rodiči, ve značkovém oblečení a exkluzivními kamarády, hráli role těch, jimiž opovrhují. Takový kurz tolerance, ve kterém by měli jiné rodiče, žili v jiném prostředí, měli hlad a marně (protože společnost je nechce) tou-

žili z tohoto určení uniknout. Tvůj táta sedí v kriminále, protože kradl. Máma nedokončila základní školu. Bydlíš v sociálním bytě s osmi dalšími sourozenci. Nemůžeš sehnat práci, protože jsi právě „z téhle rodiny“. A tak dále, a tak dále. Každý z těch lidí na prahu života by měl dostat šanci poznat, že život je podstatně složitější, že kořeny problémů jsou asi jinde, než si myslí. Každý z těch lidí by také měl dostat šanci na to, aby poznal, že není na světě sám a že láska není jen produkt obchodu. Také na to, aby poznal, že se o něj někdo skutečně zajímá a může se od něj i něco naučit.

Samozřejmě – chce to moudré, vzdělané a trpělivé učitele. Možná by to pomohlo změnit postoje jedinců, kteří si z nedostatku zájmu či citu našli „opravdové kamarády“. Možná by to ve spojení s dobře vedenou diskusí alespoň s částí těch, kteří by za jiných okolností byli snadným materiálem pro ideologicky podloženou nenávist, pohnulo.

Milan Daniel

Volný novinář, Chrudim.

Erika Blanckaer: V Belgicku sa mojmu obchodu darí

Dokončení ze str. 1

V meste Gent žilo aj žije niekoľko Rómov. Úrady sa v prvom rade snažili, aby sme ovládali jazyk a vedeli komunikovať, a tak prvé, čo som musela urobiť, bolo dať deti do školy. Tam som nevnímala, že sme Rómovia, boli sme pre nich jednoducho cudzinci. Pre deti to nebolo ľahké, boli vo veku, keď si už mnohé veci uvedomovali. Syn Tomáš mal 15 a Ladenka 16 rokov. Dcéra začala študovať na strednej škole – Athenium Wispelgerg Gent. Dnes je z nej choreografka, žije sa spevom a tancom, cestuje i mimo Belgicko. Syn vyštudoval na hotelovej škole odbor čašník. Neskôr robil soféra. Oženil sa s Begičankou, s ktorou majú dve krásne deti – Joschua a Sinai.

Erika, a čo ty a tvoj súkromný život?

V roku 2000, čiže po ročnom pobyte v Belgicku, som mala svoj prvý di-

plom z vlámskeho jazyka. Získala som tiež certifikát hotelovej školy. Dostávala som príspevok od štátu. Avšak snažila som sa nájsť si zamestnanie, aj keď to bolo skutočne ťažké. Pracovala som v jednom kláštore, kde som sa spoločne s mniškami starala o chorých invalidov.

Podľa terajšieho priezviska tuším, že si sa vydala?

Áno, môj manžel je Belgičan. Po ročnom vzťahu som sa za neho vydala, čím sa môj pobyt definitívne legalizoval. Dostala som právo na prácu a mohla som využívať aj s mojimi deťmi všetky výhody tohoto štátu. Za čo vďačím samozrejme v nemalej miere svojmu manželovi.

Ako vnímal tvoj manžel to, že si Rómka?

Môj manžel je štátny zamestnanec na belgickom ministerstve práce.

Pozná mentalitu Rómov, ktorí sa tu usadili, zaujíma sa o ich problémy a snaží sa ich riešiť.

To, že som Rómka, mu vôbec neprekážalo, dokonca sme spolu začali i pracovať. Dva roky sme pracovali ako dobrovoľníci a roznášali jedlo tým, ktorí to potrebovali.

Z obdobia tvojich ťažkých začiatkov si získala aj cenné skúsenosti, ktoré ti dopomohli k tomu, aby si napokon začala podnikat'. Ako sa ti dnes darí, akú máš teraz klientelu?

Áno, otvorila som si obchod s potravinami Europa Food Trendation. Ponúkame slovenské, české a poľské výrobky. Mojimi klientami sú väčšinou Rómovia, ale pomaly sa naučili jesť naše výrobky aj Belgičania. Dnes po toľkých rokoch môžem povedať, že som v Belgicku spokojná.

Pýtala sa Eva Berkyová

Chybí mi dôrazný distanc od mačetového útoku v Novém Boru

V Novém Boru došlo ke krveprolití. Velice zděšeně sleduji diskuzi na toto téma a nestačím se divit. V první řadě mě zaráží snaha bagatelizovat celý incident ze strany romských aktivistů a jiných zástupců romské komunity. Někteří diskutéři jsou schopni označit útočníky s mačetami za oběti a za jedince, kteří byli v právu. Hlavním viníkem je prý servírka a hosté restaurace, kteří údajně vypadali jako příznivci extremistické krajní pravice (nebo levice?).

Přemýšlím, co by mě přimělo udeřit někoho mačetou do hlavy. Je totiž jasné, že takovýto úder by protivníkovi mohl způsobit smrt. Nic mě nenapadá, nemám tendenci zabíjet lidi. Že prý šlo o hospodskou rvačku. To si dovedu představit, dovedu si představit, že v zápalu rvačky dám někomu facku tak velkou, že ho ani google nenajde. Jenže hospodská rvačka, kdy jedna parta má mačety a druhá jen holé ruce, přestává být fěrovou rvačkou.

Ve chvíli, kdy je útok veden na temena hlav protivníků, stává se více méně hromadným pokusem o vraždu. Právní kvalifikace jako těžké ublížení na zdraví se mi jeví dost neadekvátní. Tohle doufám přezkoumají soudní znalci. Tento incident považuji za stejně brutální a odsouzeníhodný jako vhození zápalné lahve do obydli, kde pokojně spí rodina včetně dětí.

Prý tam v té hospodě seděli a osobně se angažovali lidé, kteří vypadali jako příznivci nějakého rasistického hnutí. Ono i kdyby tam

seděl sám Vandas s Kotábem (tím nechci tvrdit, že právě tihle dva jsou rasisté), tak žádný Rom nemá právo ho fyzicky inzultovat a nedej bože udeřit mačetou do hlavy. Ani v případě, že by měli plamenný projev na jeho adresu.

Stále se nemohu dočkat důrazného a nekompromisního distancování zevnitř romské komunity na adresu pachatelů. Jediné, co zaznívá, je nemastné neslané.

V zápalu pocitu sounáležitosti se toho nikdo chopit nechce a tak se hledá něco, co by počínání agresorů ospravedlnilo. Jenže pro toto není žádné ospravedlnění. Toto je zavržení hodné a tato slova musí zaznít.

Nemám mandát hovořit za romskou komunitu a nikdy jsem se netvářil, tak jako mnozí, že hovořím za Romy žijící v této zemi. Pišu, jedním, a prezentuji své názory sám za sebe. Nyní však vystupuji za svou početnou rodinu, své vzdálené příbuzné, známé a spoustu

přátel. Prostě za všechny, se kterými jsem tuto konkrétní kauzu rozebíral, diskutoval o ní a mnohdy i polemizoval.

Je nutné, aby v tomto konkrétním případě byly uděleny exemplární tresty. Je potřeba, aby zevnitř romské komunity zazněl jasný impuls směrem ven k majoritní části populace, že takovéto jednání odsuzujeme.

Chování novoborských agresorů je nestandardní, a proto věřím, že svou brutalitou a společenskou nebezpečností se nadlouho stane ojedinelým. Doufám také, že se již nebude nikdo snažit zlehčovat nebo ospravedlňovat počínání násilníků.

Nikdy jsem si nevšiml, že by majoritní část populace byť jen náznakem ospravedlňovala chování pachatelů tzv. kuřimské kauzy. Nikdy jsem si nevšiml, že by nějaký Čech zlehčoval závažnost počínání Kateřiny Maurerové.

Celospoolečensky zazníval jasný a nekompromisní distanc a důrazné znechucení nad takovýmto počínáním. A to samé by mělo na adresu pachatelů z Nového Boru zaznít i nyní od nás... Romů.

Drahomír Radek Horváth

Holocaust příliš nezajímá ani Romy

Nevím, co je dostatečná nebo nedostatečná pozornost. O holocaustu Židů se mluví častěji, ale to si jejich potomci sami organizují a platí. Romský holocaust příliš nezajímá ani samotné Romy. Ptám se jich – těch mladých – opakovaně, zda někdy byli v Letech, zda věci, co je to holocaust, znají... V Letech či v Hodoníně u Kunštátu jich bylo mizivé procento, a to se jednalo o romské vysokoškoláky.

V majoritní společnosti se o holocaust, včetně Terezína, zajímají především příslušníci těch etnik, jen výjimečně běžné obyvatelstvo. Povinné školní návštěvy Lidic odradily celé generace. Mě taky a moje děti těž. Vnuci tam nikdy nebyli. U Romů je to asi obdobné.

A lze srovnávat holocaust Romů a Židů? Ano, najdeme tam rozdíly, protože Židé patřili ke společensky vysoce etablované skupině, k jakési elitě té které společnosti, jak intelektuální, tak finanční. Zlikvidováním Židů získal Hitler velké finanční prostředky pro svoji politickou moc včetně peněz na zbrojení. Po likvidaci Židů zůstal ve střední Evropě a zvláště zde v Čechách jejich kulturní odkaz, literatura, umělecká díla, skoro všude jejich odlišné hřbitovy a kostely, tedy synagogy, písemnictví.

Ti, co se zachránili emigrací, se nadále věnovali a věnují upozorňováním na tento kulturní odkaz. Romové – tehdy Cikáni – nestavěli žádné stavby, které by byly typické pro jejich kulturu, jejich svérázná kultura začala být objevená až v posledním čtvrtstoletí.

Neznám také pomoc z jejich diaspory, pokud se romská diaspora, tedy hlasící se k odkazu romství v zemi, odkud se vystěhovali, vůbec vytvořila. To se nedá srovnávat.

Jiřina Šiklová

Socioložka, publicistka, signatářka Charty 77, Praha.

Na Idu Kellarovou přišly zástupy

JABLONEC – Na koncert Idy Kellarové v jabloneckém Eurocentru si 4. srpna v rámci Kulturního léta vyšly děti z Nizkoprahového zařízení pro děti a mládež Khamoro. I ony se ale připravují na to, že budou těmi, kteří brzy sklídí potlesk za své vystoupení. Chlapci a děvčata společně připravují scénku romské svatby, se kterou vystoupí na podzimním Rotahufestu v Ústí nad Labem. Aktivita s dětmi a mládeží jsou financovány z projektu Služby sociální prevence v Libereckém kraji z prostředků Evropského sociálního fondu v ČR.

Magda Kotlárová

Rekreace pomůže – rodinu nenahradí

KOJETÍN – Letos již po jedenácté město Kojetín uspořádalo výchovně-rekreační tábor pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí. Uskutečnil se opět ve spolupráci s magistrátem Přerova, konkrétně s jeho oddělením sociálně-právní ochrany dětí (SPOD).

Letošní kemp trval od 1. do 7. srpna v rekreačním středisku Zákopčů, Hutisko-Solanec. Zúčastnilo se jej 37 dětí ve věku od 6 do 13 let. Vedení zajišťovali tři pracovníci Městského úřadu Kojetín a tamní městské policie. Tábor se mohl konat díky získané dotaci poskytnuté ministerstvem práce za umístění Kojetína v celostátní soutěži Obec přátelská rodině.

Děti zde zaujal bohatý program plný magických kouzel, her, pohádek a soutěží zaměřených na zdatnost, zručnost i rozšiřování vědomostí, stejně jako výlet na Horní Bečvu. Tábor navštívili příslušníci Policie ČR, kteří dětem předvedli výcvik služebních psů a seznámili je s prací policistů.

Letos poprvé měli možnost své děti na táboře navštívit rodiče a poznat tak prostředí, ve kterém pobývají. Cílem pobytu bylo naučit děti využívat efektivněji volný čas, osvojit si společenské a hygienické návyky a rozvíjet vzájemnou komunikaci. Efektivita rekreace spočívá v tom, že děti si z ní přinášejí určité návyky a informace, které nejsou zanedbatelné, učí se pravidelnému dennímu režimu a tráví čas v podnětném prostředí. To jim přináší nejen nové vědomosti, zkušenosti, ale i radost z nových prožitků, které by jim vzhledem k finanční situaci rodin nebyly jinak umožněny.

Hana Rohová

Vedoucí tábora a zdravotnice.

Romanô l'il

www.rnl.sk – Rómsky nový list
noviny Rómov na Slovensku

co na to naši čtenáři?

Nenechává mě v klidu spolupráce mezi panem Machem ze Strany svobodných občanů a předsedkyní Suverenity paní Bobošíkovou, která má blízko jak k Lidickému památníku, tak k prezidentu Klausovi. Zdá se, že se v této zemi šikuje nenápadně nacionalistické uskupení, které sice neříká „*nic než národ*“, ale „*kdo neskáče, není Čech*“. Hans Jorg Schmidt, dlouholetý zde žijící dopisovatel Die Welt, přirovnává právě Suverenitu paní Bobošíkové k ultranacionalistické straně. Měli bychom si dát pozor. Na jedné straně tu máme radikální levici – KSČM – a na druhé straně se klube sémě nacionalismu, na obě varianty velká část této společnosti stále slyší.

Bohumil Řeřicha, Lubenec

V tomto podivném způsobu léta hledáme všichni náhradní program: mě například nad mou příští sbírkou veršů napadá, že pan Jan Rác, badatel ze Zlína, loni vystavoval na téma Cikáni v obrazech českých malířů. Na festivalu Khamoro zas zazněly na výstavě o toleranci lidové písně české i moravské, opěvující Cikány – Romy. A tak pro zajímavost odesílám ukázkou své knížky poezie Rosa na ostří, kde budou patřit Romům tituly Čapáš, Lekce, Palčivé paličky, též jako hold Dvořákovým Cigánským melodiím. Možná by nebylo bez zajímavosti vzít do objektivu i duchaplný – čili nevulgární či urážlivý – humor Romů, případně o Romech. Podobně jako se toho nebojí naši spoluobčané židovského původu. Přeji brzký návrat sluníčka a příjemný, plodný srpen! **Jarmila Hannah Čermáková, Praha**

Bastardi

Nedávno jsem shlédla film Bastardi. Vůbec nechápu, proč tento film vznikl. Jen poukazuje na to, že Romové jsou tím nejhorším národem. Opět si někdo našel důvod, jak nás pošpinit a tentokrát takovým způsobem, aby mohl mít každý šanci se přímo podívat. Jenže realita není taková, jak v tomhle filmu. Někde se možná najdou takoví žáci, kteří mluví sprostě s učiteli a kteří by mohli provést takový zlý čin, jak ukázali v tomto filmu. Ale nechce se mi věřit, že by se něco takového odehrálo na základní škole. Tam si učitelé umějí udělat pořádek s žáky. Spousta romských žáků, kteří chtějí někam dojít a záleží jim na vzdělání, si učitelů váží a má z nich respekt. Myslím si, že někteří, co shlédnou tenhle film, tak u nich ještě více poroste agrese a nenávisť vůči Romům. Hlavně u těch, kteří nemají dost rozumu na to, aby věděli, že se nemá házet všechny Romy do jednoho pytle. Ale ti, co ví, že co Rom to jiný člověk, jiná povaha, tak takoví se předsudky a ani úsudky z filmu řídit nebudou. Takže dle mého názoru by takové filmy neměli vůbec pouštět. Proč neudělají filmy, kde Romové jsou slušní a vzdělání?

Kaři

Bastard'i

Načirla dikhl'om filmes Bastard'i. Na achaľ'uvav, soske kada filmes kerde. Igen sikhaven pre kada, hoj o Roma hine koda najgoreder narodos. Igen peske vareko vareso arakhľ'a, sar amen te meľarel a akanak kavka, hoj upre savore te dikhen. Aľe o čačipen nane ajso, sar andro kada filmes. Varekaj pes talam arakhena varesave školaka, so vakeren džungales le učitelenc a so bi kerďanas kada džungal'ipen, sar sikhade andre kada filmes. Aľe nakamel pes mange te paľ'al, hoj bi pes kada kerďolas pre zakladno škola. Kodoj peske o učiteľa džanen te kerel poradkos le školakenc a. Pherdo romane školaka, so kamen varekaj te dodžal a but thoven pro sikhaviben, ta ajse peske le učitelin l'ikeren. Gondolinav mange, hoj varesave manuša, so dikhle kada filmes, ta ke lende buter barola e choľi ko Roma. A najbuteder kolenge, so len nane god'i pre oda, kaj te džanen, hoj našti čhivkeren savoren Romen andro jekh gono. Aľe ole, so džanen, hoj so Rom, ta aver manuš, aver natura, ta ajse pes naľikerna pal o bidžaniben. Ta me mange gondolinav, hoj ajse filmi bi namajind'anas šoha te pomukhel. Soske nakeren o filmi pal o god'aver Roma?

Kaři

Škoda, že už musíme zpátky domů...

LEDCE U ŠTERNBEKA – Mezi aktivitu Dětského domova v Ledcích-Šternberku patří i letní ozdravné tábory. Z jednoho z nich nacházejícího se na Jesenicku v rekreačním zařízení Soseň se 13. srpna vrátilo z týdenního pobytu osmnáct kluků a děvčat.

Na program měli nejen relaxaci v přírodě, sbírání hub, pěší turistiku, sportovní hry a návštěvu hřebčína a mysliveckého zámečku Hubert, ale i vědomostní soutěže a rukodělnou činnost, nezbytný táborák s opečenými buřty a grilovaným masem.

Nechyběla ani jízda motoráčkem do Rakovníka, kde si malí výletníci prohlédli městské muzeum a seznámili se s bohatou historií města, stejně noční bojovka i diskotéka pod širým nebem.

„Škoda, že už musíme domů. Moc se nám tady všem líbilo. Určitě sem příští rok pojedeme znovu,“ prozradila Verunka Pokutová se svými kamarádkami. Doplnila, že se všichni těšili na koupání v rybníku plném vodníků, ale bylo moc zima a málo sluníčka.

Hana Tichá

Pracovnice Dětského domu Ledce.

Vojtěch Vágai: Následuju otce

Začátkem března zemřel první římskokatolický romský duchovní v České republice Vojtěch Vágai, který v roce 1993 přijal jáhenské svěcení a poté působil v Českém Krumlově a okolních farnostech. V jeho duchovních šlépějích jde i jeho nejstarší syn Vojtěch. Zatím má za sebou jáhenské svěcení a nedávno vedl bohoslužbu slova při pietním aktu v Letech u Písku.

Váš tatínek byl první romský jáhen v České republice?

Můj otec byl první romský duchovní v Česku.

Jak začala jeho duchovní dráha?

Už od dětství chodil do kostela v Českém Krumlově, šlo o jeho rodné město. On se s tou farností sžil, ministroval tam, snažil se být aktivní a opravdu poutivě žít svůj vztah s Bohem.

Kde poté vystudoval a kde působil jako jáhen?

Po převratu dostal možnost začít teologický kurz na Teologické fakultě v Českých Budějovicích. Po jeho absolvování v roce 1993 byl vysvěcen na trvalého jáhna, tedy duchovního, který má rodinu. Od mých tří let jsme bydleli ve Větrní

u Českého Krumlova na faře a tatínek působil jako kaplan v Českém Krumlově.

Co všechno jeho práce obnášela?

Práce trvalého jáhna má především charitativní ráz. Měl na starosti postižené, nemocné, navštěvoval je v nemocnici se svatým přijímáním nebo docházel k nim domů. Po převratu začal také organizovat tábory, které se zabývaly integrací romských dětí mezi ostatní. Dále vedl bohoslužby slova, udílel svátosti, křtil, oddával a pohřbíval.

Vy jste se rozhodl jít v jeho šlépějích, už jste jáhnem – kdy jste se rozhodl pro tuto dráhu?

Ano, jsem také jáhnem, ale s tím rozdílem, že směřuji ke kněžství. Můj vztah s Bohem do značné míry ovlivnilo prostředí, ve kterém jsem odmala vyrůstal.

O svém budoucím povolání jsem poprvé začal přemýšlet na střední škole. Vystudoval jsem Teologickou fakultu Karlovy univerzity v Praze a jáhnem jsem již osmým měsícem.

Kde momentálně působíte?

Ve Strakoněch a plánuje se, že budu ustanoven kaplanem v Táboře.

Existuje v Táboře romská komunita chodící do kostela?

To zatím nevím, ale určitě v každém větším městě je romská komunita.

Stýkáte se s Romy ve větší míře?

Romové do kostela samozřejmě chodí a jelikož sám mám romské příbuzné, mohu v tomto ohledu říct, že se s nimi stýkám. Ale že bych vyvíjel nějaké zvláštní aktivity, to zatím ne.

Beru je ale stejně jako ostatní lidi, sám jsem napůl Rom, tedy spíš spolu vycházíme. Neseparuji je od ostatních.

Ptala se Jana Šustová

Pořad zazněl ve vysílání O Roma vakeren na Radiožurnálu.

Fedor Gál: Vedle Horváthové a Dzurka klidně ano, v Janově ne

Za svého souseda by většina Čechů v žádném případě nechtěla drogově závislého člověka nebo alkoholika, z národnosti obyvatelům Česka nejvíce vadí Romové. Marie Vrábelová o tom hovořila se sociologem Fedorem Gálem.

Jaké důvody vedou lidi k takovému názoru?

Obrovská většina občanů České republiky nechce mít za souseda Roma. Já bych ale klidně chtěl za sousedy Romy, které znám. Chtěl bych za souseda Rudu Dzurka, Čeňka Růžičku, Janu Horváthovou i s manželem a další a další.

Současné ale říkám na plné pecky: Nechtěl bych bydlet v Železně, nechtěl bych bydlet na Bedřišce, nechtěl bych bydlet v Janově. Nemluvím tu o Romech, mluvím teď o ghettech, mluvím o lidech vyloučených, mluvím tu o velkém sociálním problému. Tam bych tedy bydlet nechtěl.

Výzkum nic neříká o tom, co si lidé myslí o Romech, kteří jsou jejich kamarády a které znají, ten výzkum vypovídá o mediálním obrazu ghett, o vyloučených čtvrtích, kriminogenních zónách. Řešme tedy problém ghett, řešme problém sociálně vyloučených lidí, řešme problém kriminality a potom bude lépe.

Z průzkumu bylo dokonce ale zřejmé, že lidé by už nechtěli bydlet ani vedle vietnamských občanů. Nemyslíte si, že je to v podstatě odlišností nebo způsobem života?

Podívejte se na Londýn, na New York, na Paříž. Existují tam čtvrti, které jsou pakistánské, čínské, italské, ruské. Žijí svůj život, který se velice podobá tradici, rituály, způsobem života životu v jejich původ-

ní vlasti. Nicméně tito lidé chodí do práce, kde sedí vedle sebe. Různí lidé vedle sebe. Děti chodí do škol, kde vedle sebe sedí jako kamarádi. Drží se za ruce. Jednou věcí tedy je zachovávat své tradice, pěstovat své kořeny a druhou věcí je nesnášet jinakost. Naším problémem je, že máme předsudky a averze k jinakosti. Nekoukáme se, co se za tou tváří ukrývá, jaký charakter a jaký člověk.

Neměli by tedy představitelé státu, kteří veřejně vystupují, vyloučit jakékoli rasistické nálady?

V civilizovaném světě je to ale přeci nepřipustné, nemožné, neslušné a nedělá se to. U nás ano. Pamatuji si, jak jsem byl nedávno v rádiu s Martinem Hanzlíčkem a mluvili jsme o projektu, na kterém teď pracujeme. Jmenuje se Pro Natálku. Snažíme se pomoci té holce, která je poznačená, stigmatizovaná na celý život.

Dostal jsem ohlas od paní, která se normálně podepsala. Zeptala se mě, proč se zastáváme Natálky

a nezastáváme se Patrika Skropky, kterého dva romští výrostci zmlátili a dokopali a téměř zemřel. Odpověděl jsem jí, a nebylo o čem přemýšlet, že je mi hrozně líto toho Patrika. Okamžitě jsem si nalistoval na internetu stránku, kde bylo konto na pomoc Patrikovi. Poslal jsem tam nějaké peníze. Oné paní jsem napsal, že Patrik a Natálka jsou svým způsobem příbuzní. Jsou to dětské oběti násilí. Dítě nerozlišuje mezi tím, kdo byl pachatel a jaká byla jeho motivace.

Nicméně my dospělí musíme rozlišovat, že v Natálčině případě bylo násilí motivováno rasovou nenávistí a neonacistickou ideologií. Patrikova bolest a Patrikovo utrpení je utrpením, které způsobili grázlové, mladí pachatelé, kriminálníci. Vidím tu gigantický rozdíl – v motivaci, v příčině, v celospolečenských důsledcích. Oběti jsou pro mě ale naprosto stejné. Patrik i Natálka jsou dětské oběti.

Ptala se Marie Vrábelová

Pořad zazněl ve vysílání O Roma vakeren na Radiožurnálu.

Jiří Novotný: O Moravanech a Romech mezi Čecháčky

V Romano hangos se často píše o české většině a romské menšině, málokdo už si však pamatuje, že v 90. letech se často hovořilo o menšinovém moravském národě. Část lidí se takto označuje i dnes. Za mluvčí jejich zájmů se považuje strana Moravané, za niž kdysi kandidoval i Karel Holomek. V období 2009–2011 vedl Moravany Jiří Novotný. Kdysi chtěl být etnologem a archeologem a tyto disciplíny studoval na Filozofické fakultě v Brně. Jeho současným povoláním je péče o životní prostředí a ekologické zemědělství, pomáhá s projekty na komunální úrovni jako zastupitel a radní obce Bohdalice-Pavlovice na Vyškovsku.

Moravané – jsou národ? Čím se tedy liší od Čechů, jaké znaky musí mít národ?

Pojmy mají takový význam, jak je nadefinujeme. Obvykle se uvádí, že národ je etnikum disponující společnou historií, jazykem, kulturou a společenským zřízením, ideálně vlastním státem. Z této definice existuje ve světě tolik výjimek, že je následkem toho škatulkování do národů často až směšné. Jsou národem Irové, kteří v drtivé většině mluví anglicky? Tvoří národ Rakušané mluvící německy? Byli národem Slováci před dosažením samostatnosti v roce 1993? A byli národem Češi před rokem 1918?

Moravanům se opakovaně předhazuje, že nejsou národem, protože nemají vlastní jazyk a stát. Stát ovšem měli dlouhá staletí a jazyk nazývaný dnes češtinou je stejně tak dobře možné zvat moravštinou. Moravané tedy jsou národem z definice. A hlavně z vůle statisíců lidí hlásících se k moravské národnosti, jakkoliv se je státní moc snaží v této vůli zvíkat a navzdory projevům vůle zpochybnit, zrelativizovat, zesměšnit nebo zamlčet.

Dobře. A Romové, ti jsou národ? U nás, v Maďarsku, Rumunsku, ve Francii? Mají něco z toho, co vy považujete za znaky národa? Případně kdy a jak se národem stanou?

Jak jsem řekl, pojem národ lze nadefinovat různě. Romové jsou velice zvláštním příkladem, který nenapadne do obvyklých měřítek. Samostatný stát nikdy neměli a v dohledné budoucnosti mít nebudou, s jazykem je to vzhledem k řadě odlišných skupin a rozptýlení v mnoha státech všelijaké, společně vědomí je spíše hypotetické.

Snad společná historie v obecných rysech a hlavně tlak okolních společenství mohou být tím, co romský národ zformuje. Nebylo by to ostatně poprvé v dějinách, kdy jednotný národ vznikl díky vnějšímu tlaku. Rozhodující je ovšem vůle být národem. A tu nelze Romům naříditi ani naordinovat, tu musí mít oni sami. Budou-li ji mít, jsou bez diskuse národem prostě proto, že chtějí, a netřeba k tomu souhlas nějakého moudrého orgánu. Nebudou-li ji mít, zůstanou etnickou skupinou, socio-kulturním společenstvím či minoritou nebo jak to nazveme, a jistě jim to nebude možné vyčítat.

Co říkáte na – byť ne nějak rozsáhlé – kontakty moravistických stran v 90. letech, předchůdců nynější strany Moravané, se Sládkem a Žirinovským?

O Žirinovském vím jen to, že kdysi před lety zpravidla v opilosti působil skandály v ruském parlamentě, nevím o jakýchkoliv jeho kontaktech s Moravany. Pokud jde o Sládku, toho jsem potkal snad jednou v životě a nebudu smutný, když do mé smrti zůstane u tohoto jediného setkání. Soudím, že tento člověk není duševně zcela v pořádku. Někteří lidé z moravského hnutí se s republikány řekněme kamarádili, já ovšem toto kamarádství nesdílím. V devadesátých letech ty kontakty vyplývaly zřejmě z toho, že republikáni i Moravané byli v parlamentu a holt se potkávali. Programově se moravské hnutí se všemi možnými republikánskými partajemi nijak zvlášť neprolíná.

Kde podle vás udělaly bývalé moravské strany chyby, jak a kdy jste se z nich zrodili vy, kolik máte členů a zastupitelů k de?

Jak a čím jste zaujali historika Jiřího Pernese, že se k vám hlásí? Chybou moravského hnutí byl amatérismus jeho představitelů. To jim ale lze těžko vyčítat vzhledem k tomu, že se na politiku neměli kde připravit, na rozdíl od funkcionářů komunistického režimu, kteří se záhy etablovali ve všech parlamentních stranách. Moravské hnutí ovšem nejvíc doplatilo na rozpad Československa – českistická média tak dlouho lhala o moravském separatismu, až se lidé začali bát, že by se rozpadla i zbytková Česká republika. Z tříšest moravských stran se teprve v roce 2005 podařilo znovu vybudovat jednotnou stranu Moravané, která má k dnešku zhruba 400 členů a přes 80 zastupitelů v komunální sféře, včetně starostů.

Pokud jde o docenta Pernese, ten se k moravskému hnutí, pokud vím, hlásí dlouhá léta, jednoduše proto, že má moravskou identitu. Na rozdíl od desítek osobností, které se k moravanství hlásily po revoluci, ale rychle se odmlčely v druhé polovině 90. let, se Pernes zkrátka nebojí otevřeně hlásit k Moravanům kontinuálně.

Kdy a proč, pro jaké volby jste na kandidátku umístil Karla Holomka, co jste si od toho sliboval vy a on a jak hodnotíte jeho výsledek? Zůstalo z této spolupráce něco trvalejšího?

Pokud si dobře vzpomínám, bylo to ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2004. Líbilo se mi tenkrát, že existuje organizace Romů,

kteří už svým názvem respektuje Moravu. Pan Holomek také pro mě představoval důvěryhodnou autoritu nejen v romském společenství, ale obecně. Výsledek naší strany ve volbách bohužel neodpovídal očekávání. Neuspěli jsme a nikdo z kandidátů nezískal nějakou zázračnou podporu. Nehodnotím to nicméně jako slabost kandidátů, ale jako odraz tehdy ještě přetrvávajícího rozdělení moravského hnutí – v roce 2004 se teprve chystalo sloučení posledních dvou stran – a chabé kampaně.

Byli nějací další jiní Romové ve vaší straně či na kandidátkách? A jak jste se – znám vaše jinak konzervativní, pravicové názory – stavěli k lokálním kauzám souvisejícím s některými nepřizpůsobivými Romy v lokalitách na Moravě? Nebo jste k ničemu takovému stanovisko nezaujímalí? Musím přiznat, že naprostou většinu kandidátů, kteří kdy kandidovali za naši stranu ve všech družích voleb, neznám ani podle jména, natož podle obličeje nebo osobních údajů včetně údaje o národnosti. Takže nemůžu potvrdit ani vyvrátit, že za nás nějací další Romové kandidovali. Pokud jde o kauzy naznačeného druhu, nepatří k „specializaci“ naší strany se na nich profilovat nebo zviditelnovat nějakými komentáři.

Jak by Moravané podle svého programu řešili problematiku té neintegrováné části Romů? Například ghetta v Brně a Ostravě? Gordický uzel se rozplétá těžko, zpravidla se rozsekne. Což u lidí praktikovat jaksi nelze. Účinný recept na daný problém za poslední desítky let nikdo nepřinesl anebo se těch receptů použilo víc naráz, takže se všechno jen zhoršilo. Domnívám se, že je potřeba kombinovat prvky motivace k integraci a tlaku vůči nežádoucím jevům. Například vyplácet dávky v naturáliích, a to podle vykonaných veřejně prospěšných prací, oproti tomu tvrdá represe lichvy a distribuce drog. Možná se to bude jevit jako metoda cukru a biče, ale co jiného donutí lidi změnit návyky, které jsou prostě neudržitelné?

Všimáte si toho, že neonacisté, tedy Dělnická strana a Národní odpor i Dělnická mládež, poslední rok vystupují s tématem Morava, s moravskými vlajkami atd? Proč to dělají a co s tím vy budete dělat?

Nejenže jsme si toho všimli, ale několikrát jsme proti tomu protestovali, protože nás uráží, když si moravské vlajky bere do pracek jakási fašistická pakáž. Víc s tím ovšem udělat nemůžeme, protože moravskou vlajku si může koupit kdokoli. Také k moravské věci se může hlásit kdokoli – jiná otázka je, jestli to myslí upřímně nebo jako předvolební trik. V tomto ohledu je možné hodit do jednoho pytle nejen fašisty, ale i představitele některých parlamentních stran, kteří se, když se jim to hodilo, hlásili k Moravě jako diví, ale na parlamentní půdě svou moravskou identitu honem schovali.

S kým máte nejlepší vztahy a spolupráci v rámci vaší „evropské stranické rodiny“, Evropské svo-

bodné aliance (EFA), a jak vnímáte společný klub Zelených a EFA v Evropském parlamentu? Není to v některých případech, třeba zrovna u vaší strany, jen taktický slepenec? V programu Moravanů totiž čtu, že chcete zpřísnit udělování azylu, odmítáte registrované partnerství homosexuálů, jste za pružný trh práce, který nebude ochraňovat líné a neschopné, podporu vyplácet jen za obecně prospěšné práce, snížit trestní zodpovědnost na 12 let, potraty zakázat s výjimkou znásilnění a zdravotních důvodů atd.

Podívejte, všechny strany v Evropském parlamentu jsou taktické slepence. V tom není EFA, potažmo společný klub se Zelenými, žádnou výjimkou. Moravané patří k tomuto uskupení proto, že dominantní osu našeho programu a všech stran EFA tvoří regionalismus. To, že uznáváme konzervativní hodnoty, je v tomto ohledu druhořadá záležitost.

A pokud jde o zelené, tak čím víc o nich vím, tím horší mínění o nich mám. A říkám to nerad, protože sám pracuji v oboru životního prostředí, takže bych si s nimi chtěl rozumět. Jejich politika se mi jeví jako směs bezbřehé naivity kombinované s tvrdým byznysem, kde lidská práva a liberální hodnoty jsou zčásti „povinnou“ přítěží a zčásti záminkou pro děláni brajglu s revolučními hesly na rtech.

Označil byste Čechy jako xenofobní? A Moravany? A nemohl byste to říct tím dialektem, kterým se mluví u vás?

Moravané logicky nemohou mít charakteristiky chování „státního“ národa diskriminujícího ostatní, a to jednoduše proto, že tento stát zvaný Česká republika nás nepovažuje za státotvorný národ, ba dokonce nás nechce uznávat vůbec za nic.

Skutečně by nešlo pokračovat radši v tom dialektu, který se liší například od hovorové češtiny v Brně?

Dobře. Čechácci s obvykle dobří lidi. Ale odporni s jako národ. Říkat tomu xenofobní, to není ono, myslím si, že Čechácci jako národ s taková divná směska šovinistu a flagelantu. Na jedné straně se pošklebuo fšeckém kolem, jak s obli, škaredi a dovijaci, a na druhé straně s štond to samy vyhlašovat o sobě jak na divadle a eště se bit v prsa. Chování Čecháčku na uzemi, kery považují za svoje, se nedá říkat jinak než odnárodňování a etnocida. Dělají druhém to, na co si sami za starého Rakoska stěžovali, že dělají Němci jim.

Jak by ve vašich představách a plánech řešila tzv. romskou problematiku vaše vysněná, na Čechách nezávislá samostatná republika Morava? Jak by se chovala nynější menšina Moravanů vůči menšině Romů?

Nepovažuju Moravy za menšinu, ale za nestarší slovanské národ, keré žije na svojem vlastním uzemi bez přestávky němiň 13 století, za národ, skrz keré bylo polovině Evropy přineseno světlo civilizace.

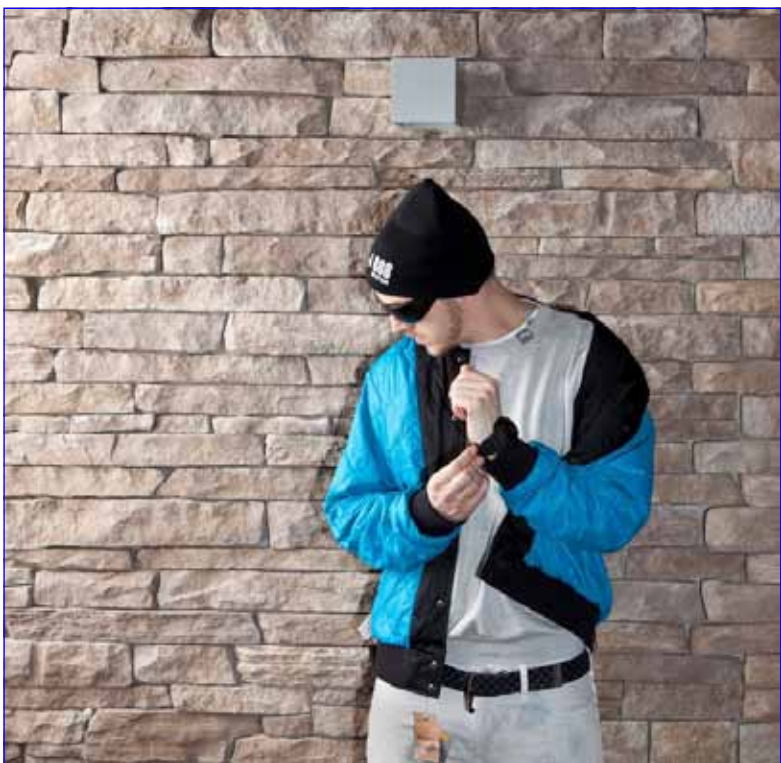
Na tym nemuže nic změnit ani krátkodobá okupaca nejakó Českó republikó, jejíž historija se začla psat rokem 1993 a skonči možná dřív, než se nadějem. Morava tu byla před Českó republikó a bude tu aji po ni, to je naprosto jisty.

Moravu si představuju jako zem, co uznává tradiční hodnoty, gde má každé poctivé občán zaručeny fšcky svobody a práva. Počítám, že sóžití s cigánama by moravská samospráva řešila na našó stranó prosazovaným principu subsidiarity, teda na úrovni co možná neblížší lidům, teda ze znalostí místních problémů a teda aji efektivněš.

Ptal se Pavel Pečinka

Hugo Toxxx: Dost mě vytáčí česká připosraná nátura

Čtenáři čtrnáctideníku **Romano hangos** jsou pracovníci romských a proromských neziskovek, „obyčejní Romové“ hlavně z Brna, částečně studenti a učitelé humanitních oborů a učníci, lidi z romských souborů a kapel a jejich rodin. Mohl byste se jim blíže představit? Kdo je tedy Hugo Toxxx, „v civilu“ Jan Daněk, jaký má „civilní“ a „umělecký“ životopis?

Můj civilní životopis se docela křeje s uměleckým, jdeme na to. Narodil jsem se 16. září 1982 v Praze mamince Marcelce, tátovi Janovi a vlastně i sestře Kateřině. Moje nejstarší vzpomínky jsou spojené s černošskou hudbou, spirituálou a rokenrolem. Ještě za komára se ke mně dostala první deska německé kapely Snap, kde rapuje Turbo B. Vždycky jsem miloval muziku, ale to, co se mnou dělalo album Power, se nedalo s ničím jiným srovnat. Začal jsem se zajímat a zkoumat, co se mi na tom líbí. Začal jsem sbírat a studovat rap.

Prahnul jsem po energických tanečních věcech, ale zajímal mě temnější hip hop a gangsta rap. Když jsem v té době přišel do školy, nikdo hip hop neznal. Postkomunistické Československo nebylo na něco podobného vůbec ready. Lidem to bylo natolik vzdálený, že se tomu smáli. Napadlo mě, že mám možnost být o krok dál, než přijde vlna a Čechům něco doteče. Začal jsem makat. Chodil jsem tancovat, poslouchal cokoliv z rapu, co vyšlo a dostalo se do Čech. Když jsem jako precek přišel trénovat break na Můstek za DLB (legendární b-boy crew z Prahy), nikdo z nich neposlouchal rap. Tancovali na Prodigy a milovali diskotéku. Zhruba někdy v té době, bylo mi cca 13, se potkávám s Danielem Ďurechem aka Jamesem Colem a začínáme zkoušet nahrávat rap. V roce 2000 vychází první singl – 12" K.O.Kru –

Nádech/Výdech, rapujem o kouření trávy a odhodlání na sobě makat (jak paradoxní kombinace), následuje legendární album Toxic Funk (2004 – nyní už pod jménem Supercroo) s nominací na Anděla za pocházení českých celebrit.

Rok na to zakládáme elektroprojekt Dixxx a jen o tři měsíce později posíláme na majorlabel (EMI) snad neundergroundovější a nejšilenější počín české hudební historie – album České Kuře – Neurofolk (název záměrně paroduje Landův Neofolk). Tou dobou už jsme já i Cole skoro dospělí, skoro švorc a na pokraji šílenství. Cítíme se jako nejtvrďší kapela světa, poznávají nás kšiltovkáři od Aše až po Košice, ale prodeje desek jsou obecně natolik v hajzlu, že nevyděláváme z release ani ř a jsme 100% závislí na hraní live. V roce 2008 vydávám debutové album Rok Psa na nově vzniklém labelu BiggBoss, v roce 2011 zakládám label Hypno 808, vydávám album Legální drogy a mixtape Ilegální kecý. Tady mě máte.

Jak dneska vidíte romskou mládež? Dá se tam zaznamenat nějaký vývoj oproti minulým letům? Všem nám svědčej informace. Žijeme v době, kdy informace proudí rychleji než kdykoliv a přístup k nim je snadný. Myslím, že romská i neromská mládež je tím hodně ovlivněná a žije trochu jinak, než jsme žili my. Další věc je fakt, že když jsem vyrůstal, Romové bydleli všude v Praze. Josefov, Žižkov, Smíchov. To byly čtvrti, kde jsme byli skoro půl na půl. Trochu jsem ztratil přehled.

Co, případně kdo, vás v tomto státě nejvíce vytáčí, co by se podle vás mělo změnit? Nebo politiku házíte za hlavu?

Politika je standardně špinavá sračka, nedělám si iluze. Hustle, byznys. Necháává mě celkem chladným. Vytáčí mě česká připosraná nátura.

Bojíme se něco mít, umět, myslet si atd. Nesnesem pocit, že by nám bylo záviděno, a tak raději nemáme nic a neumíme nic, co by nám mohl někdo závidět. Nevěříme ve schopnosti sousedovic Franty dostat se z lokálního přeboru do první ligy, nedáme mu support a nefandíme mu. To! Mě! Vytáčí.

Myslíte, že hiphop může nějak mladé lidi politizovat, povzbudit k akci, nebo je to jen zábava? Či spíš ventil, kterým se „vypustí“ nespokojenost a mladí pak jen pasivně sedí a poslouchají hudbu a od akce je to odvádí? Případně od každého něco?

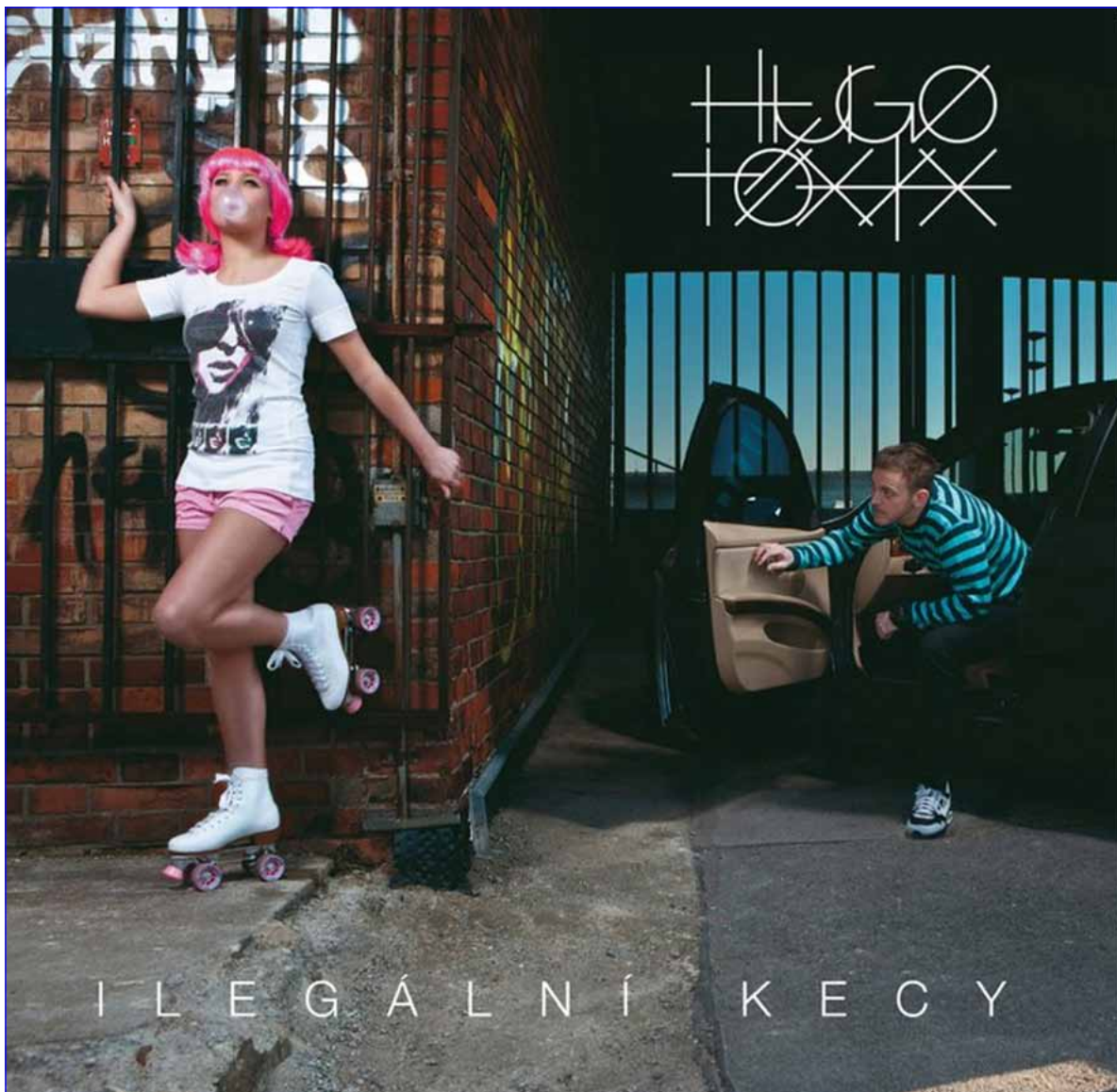
Každé mávnutí motýlích křídel má smysl. Jakákoliv sebemenší akce vzbuzuje reakci. Nepochybuji. Je hloupost si myslet, že skrze hip hop lze lidmi manipulovat. Možná tak s těmi, co veřejně televizním reklamám. Každopádně jsou to myšlenky a energie, které s lidmi pracují, a dá se s nimi pracovat.

V posledních letech existuje mezi neonacisty snaha osvojit si částečně hip hop, jednoduše nemlátit jeho stoupence, ale naopak mezi nimi začít lovit příznivce. Domníváte se, že tenhle úmysl může uspět? A jak silné jsou rasistické náběhy v „normálním“ českém hip hopu?

Tak silné, jak silné jsou v nás přirozeně. O nic víc ani míň. Málokdo se přihlásí k neonacismu.

Nacismus a neonacismus je v podstatě mrtvý. Ale strach je vždycky aktuální. Tohle je složitá věc. Téma na samostatný rozhovor. Němci v druhé světové byli v první řadě lidé, unavení, vyhladovělí a zmatení Němci. Lidé. Kde se to v nich vzalo? Máme to v sobě. Jsme ovce. Nebo?

Váš dokument Pena vznikl v pražských ulicích. Proč vznikl a jaký zaznamenal ohlas?

Vznikl náhodou. Točili jsme ilustrační záběry do klipu k treku Peří Herák. Vyšli jsme do ulic a natočili víc materiálu, než jsme potřebovali na videoklip. Ohlasy byly a jsou skvělé.

Co vaše album Legální drogy/ilegální kecy – co chce posluchačům sdělit a jak se prodává?

Legální drogy je moje poslední vydané album. Dal jsem si velkou práci se zvukem, mastering jsem si nechal udělat v newyorském Sterlingu. Mám z něj radost. Mixtape Ilegální kecy je bonus v podobě kompilace nevydaných věcí a featuringů z posledních let. Chci vodpá-

lit moje fanoušky na Mars a nechat je tam vybuchovat jak rachejtle. Album prodávám sám, mám 100 % z prodaného kusu, nestěžuju si. Nikdy mi CD nevydělaly tolik peněz jako Legální drogy/Ilegální kecy. Cejtim, že bude ještě líp.

Vaše koncerty prý bývají vyprodané. Máte na to nějaký fígl?

Dost záleží na promotérech, datu akce, prostoru, propagaci ap... Posrat se dá cokoliv. Já můžu udělat maxim ve studiu a na stagei.

Snažím se udělat maximum pro svoje fans s každou další deskou, klipem. Když maj na co se těšit, přijdou.

A dalo by se popsat vaše publikum? Věk, vzdělání, profese, podíl holek a kluků, Romové mezi publikem atd.

Romové mezi publikem samozřejmě, holky v první řadě vždy, kluků převaha.

Stále se zdůrazňuje, že Romové v sobě mají hudební nadání. Setkal jste se s nějakým romským umělcem? Myslíte, že Romové mají šanci na hip hopové scéně?

Nepochybně. Naprosto nechápu, na co čekáte. Hřiště je volný.

Spolupracujete s romským rapperem známým jako Lukrecius

Chang. Plánujete společně něco do budoucna?

Chang je kamarád. Vážím si ho za to, jak dře a co dělá pro svoje lidi. Fandím mu, zaslouží si respekt a pozornost.

Bývají s vámi spojovaná originální trička a čepice Hypno 808. Co jejich ohlas u zájemců?

Je to naprosto čistá věc. Hadry, který sám designuju a nosím. Maj duši. Holub dělá lidem dobře.

Můžeme trochu vyzvídat ohledně budoucnosti? Chystáte nový videoklip nebo album? A co byste ještě rád stihl do konce letošního roku?

Do konce letošního roku bych rád vydělal milion, dostavěl základní studio a vydal mixtape B.M.M. (Bauch Money Mixtape). Začal jsem se opět věnovat produkci, takže brzo bude Hacker shit vibrovat zrcátkem tvého auta. Zároveň se chystám představit lidem další projekty labelu. Mixtape Marat /Igor, producentské album Black Box nováčka Freezra, producentskou desku Lucase atd.

O videoklipech ani nemluvim, každou chvíli pouštíme další na youtube, stačí zadávat „hugo toxxx“ nebo „hypno 808“. Každopádně jeden za zmínku stojí. V tuh-

le chvíli je v postprodukcí materiálu ke klipu Litám jako Ufo, který točil můj kamarád malíř Jan Gemrot. Natáčeli jsme v bývalé kavárně Expo v Praze na Letné a měli jsme celý objekt k dispozici.

Klip se bude odehrávat v prostředí kosmické lodi, bude to pořádná bomba.

Zajímají mě vztahy „menšin uvnitř menšin“. Například některé feministky odmítají na svých akcích propagaci materiálů, kde jsou fotky „vyzývavých“ romských holek, většina Romů tvrdě odmítá homosexuály a vyhání je z rodin atd.

Proto se ptám – je hip hop machistický nebo se v tomhle ohledu vyvíjí? A jak se staví dnešní hip hopeři k homosexualitě? Znáte nějakého čtyřprocentního hip hopera, který se s tím netají?

Hip hop je takový, jací jsou jeho „králové“. Slovenský je jiný než český nebo polský. Tady vládne my. Jsme tvrdí, útoční, vulgární, ale nejsme rasističtí, xenofobní ani povrchně debilní. Alespoň doufám. Takže zdravím čtenáře Romano hangos, díky za pozornost.

A zůstaňme v kontaktu, plivem alba jak na běžícím pásu, ticho po pěšině není v plánu.

Ptal se Pavel Pečinka

V rožnovském dřevěném městečku zazněly na festivalu již po sedmnácté romské tóny

Dokončení ze str. 1

svých jednašedesáti letech. Antonín Gondolán je hudebník, skladatel a zpěvák. Už v době studií na konzervatoři začal profesionálně hrát s předními hudebními tělesy populární hudby tehdejší doby – s orchestrem Gustava Broma a or-

chestrem Ladislava Štáidla, později skládal pro naše přední interprety dosud známé hity.

Kalliópi (ČR)

Taneční soubor Makedonia se spojil se stávajícím souborem Alexan-

dria. Tak vzniklo nové taneční těleso, kterému tanečníci dali společný název Kalliópi. Za rok působení pod vedením Theodory Vintrové a Anny Muratidu se jeho členové naučili mnoho tanců z celého Řecka. Cílem souboru je přiblížit široké veřejnosti řeckou kulturu prostřednictvím tanců, které nejsou u nás zcela neznámé. Členy Kalliópi jsou lidé nejrůznějšího věku.

Diváci a návštěvníci festivalu se samozřejmě těšili na pestrou nabídku kvalitní hudby a tance. Tu návštěvníkům nabídl romské divadlo

Romathan (Slovensko).

Jde o první romské profesionální divadlo na Slovensku. Romathan (tj. Místo pro Romy) sídlí v Košicích a vzniklo v roce 1992. Touhou jeho zakladatelů bylo, aby působení divadla přispělo k navrácení národní hrdosti Romů. V repertoáru najdeme díla prezentující romské lidové umění, a romské autory a též repertoár světových klasiků. Neodmyslitelnou část divadelních inscenací tvoří scénická hudba.

Tu většinou složili romští skladatelé, především současný ředitel Romathanu, dirigent a houslový virtuos Karel Adam. Divadlo má za sebou mnohá úspěšná vystoupení nejen na Slovensku, ale též v Anglii, ČR, Maďarsku, Německu, Polsku, Rusku a Francii. Za svou uměleckou práci získalo také mnohá ocenění, například zlatou medaili

z Moskvy, ocenění prezidenta SR, ocenění primátora města Košice, ceny z festivalů v Praze, Budapešti, Grazu a Vídni.

Sabrosa (Slovensko)

Jedná se o mladou romskou dívčí skupinu. Sestavu tvoří tři děvčata – Julka Cvoreňová a sestry Aneta a Jana Duždovy. Aneta je sólová zpěvačka, Jana s Julkou hrají na kytaru, perkuse, bonga a taky zpívají vokály. Hudební talent zdědily po rodičích, hrají a zpívají od mala. Manažerem skupiny je František Gall. Pod jeho vedením Sabrosa vystupuje na folklorních podiích na celém Slovensku. První zahraniční vystoupení sa konalo v Polsku začátkem léta 2010. V roce 2009 skupina nahrála a vydala svoje první CD nazvané Dromeha Džav – Jdeme si svou cestou. Roku 2010 následovalo druhé CD Predal Thumende – Pro vás. Můžeme říct, že šlo o špičku celého festivalu. Tři děvčata ukázala, že na to mají. Umí a budují dál a chtějí prorazit. Držíme palce. Sabrosa měla tak velký úspěch, že ji lidé svým potleskem nechtěli pustit z podia.

Čercheňa (ČR)

Taneční soubor z Brna pod vedením Renáty Čonkové, seskupení dvou děvčat a tří chlapců.

Jansci Rigo (Maďarsko)

Zpěvu se tento hudebník věnuje od třinácti let, v roce 1990 založil hu-

dební skupinu Riko. V tomto složení vydala kapela Riko své první album na MG nosiči Romano jilo. Roku 1996 vyšlo druhé album pod názvem Šunen Roma.

Roku 1997 začal Jansci Rigo zpívat sólově a od té doby vystupuje v televizních pořadech ve Slovenské televizi, Markíze, Joj, Luně, Music Box atd.

Je známý z rozhlasových vysílání na Slovensku a v Maďarsku. Vystupoval v Německu, Švýcarsku, v ČR, Holandsku, Rumunsku, Slovensku, Belgii a Ukrajině.

Večer pak patřil opět Romathanu, kdy tanečníci pozvali na pódium děti a dívky. Festival se blížil ke konci, program ukončila moderátorka Iveta Demeterová.

Účastníci neodešli s prázdnou a odnesli si s sebou silný kulturní zážitek. (vk)

Foto: Veronika Kačová

Andro kaštuno forocis dešeftatovar šund'olas roma hanga

ROŽNOV POD RADHOŠTĚM – Romano bašaviben, so bašade kole najfeder lavutara, the gi'avibengere manuša, šaj šund'an pro 17. ročnikos pro mezinardno festivalos Romaňi gi'li 2011. Motto andro festivalos ehas: Bašaviben-gero jekhetaniben.

Ada berš, imar 17. ročnikos, pes kavka sar sako berš kerdas avri andro ciknoro than andro Beskydy, ko arealos andro kaštuno kheroro andro Valašsko muzeum ko Rožnovos pod Radhoštěm. O festivalos kerdas avri e Demokraticko aliancie le Romenge, savi pes kerel avri andro Valašské Meziříčí.

Leskro angluno leperiben ehin te thovel tele o barieri, so hine maškar Roma the gadže andre Čechiko republika, te prindžarel aver kultura the te napobisterel pro romane tradicii the romaňi kultura. Džene, ko

has vičimen pro festivalos, ehas o mistopredseda khatar vlada the o ministros cudzini o Karel Schwarzenberg, the o hejtmans khatar Zlinsko kraj os o Stanislav Mišák. Rjad'itelis pro festivalos ehin o Petr Tulia.

Avrether khatar romano bašaviben, kheliben the gi'avipen, šaj dikhen tradične romane řemesla, šaj tumenge diňan chaben khatar romane chabena, so tavelas o Dušan Kandra. Tiž tumenge šaj cinďan romane grati the doplňki.

Slavnostno začatkos andro festivalos, kaj pes o džene sikhade, pes chudľas avri te kerel anglodilos khatar 10.30 pro foros T. G. Masaryka andro Rožnovos pod Radhoštěm. Kadaj užardas o khelibengero profesionalno suboris khatar Košice, o Romathan, the sikhadas vareso čeporo khatar romaňi kul-

tura, romane giľa the romano kheliben. Kalliopi – narodopisno suboris prekvapindas le dženen peskre khelibeneca krokenca. Posledno pes sikhade tradično luďovo suboris Máj khatar Piešťany. O průvodos džalas dureder, šukares, o giľavibengere džene khatar Romathan giľavenas calo drom ži andro skanzenos. O manuša pes polokes arakhle andro skanzenos, avnas aver the aver džene, kaj palis nahas mistos, kaj peske šaj bešľan. Amari hymna zagilaďa dženo khatar profesionalno suboris Romathan, o Milan Godla. Savoro pes kerdas avri andre 13.05 ora, kaj e duma prelile o bare džene. Posledno lav ehas thodo le rjad'iteloske khatar festivalos o Petr Tulia.

Andro programos vistupinde the sikhade peskro talentos kale subora:

Máj (Slovensko)

Gondolán Trio (ČR)

Čercheňa (Brno, ČR)

Jansci Rigo (Ungriko)

Kalliopi (Čechiko republika)

Romathan (Košice, Slovensko)

Sabrosa (Slovensko)

Raťi o than preiľa palis o Romathan, o khelibengere džene vičinde le čhavoren the le džuvľen, kaj te džan te khelel pro podium.

O festivalos ehas agores, kaj posledno lav phendas e moderatorka e Iveta Demeterová. Pro festivalos aven buter gadže sar o Roma, ehin oda mištes. Naodgele ča kavka, lile peske leperiben pre calo dživipen, the ko džanel, aver berš šaj aven mek buter gadže.

Pro agor bi kamľomas te šegetinel: pro peršo than savoreng sponzoreng, bije lengero bi pes kada mezinardno festivalos na kerdža-

las avri, palis savoreng dženge, so kade vistupinenas, the lengre manažerenge, la Iveta Demeterová, mire kolegynenge khatar buti – e Taňička Halušková, e Pavla Martišková, save mange šegetinenas the šegetinenas tiž le dženge, so adej vistupinenas, le rjad'iteloske le Petroske Tulioske, la Marcelake Tuliovake, the la famiľijake, mire pheňenge, le phraleske the savore manušenge, so avle.

O festivalos Romaňi gi'li 2011 džal najfeder te phenel le lavenca, so phendas o romano lavutaris o Jan Dužda.

„O bašaviben ehin lav, savo kerel avri sa, so ehin andre tumende, the šunde, save le lavenca nadžan te phenel.“

O fotki khatar festivalos tumenge šaj arakhen pre www.romskapisen.cz (vk)

T. Halušková: Bi o sikhad'ipen tut adad'ives nane šanca

E Tataña Halušková dživel andro Valašské Meziříčí. Kerel but'i sar dobrovolníca andre jekh romano středisko, savo pes vičinel Avarde. Ode kerel but'i le čhavorenca the tavel. Rado tavel, phirel pal o svetos, the rado šegetinel le dženenge. E Taňa hiňi but prakticko, šegetind'i, manušno džuvli bareha jileha. Ehin la duj čhave, e Gabriela (19 berš) the o Honza (17 berš). Peskren čhaven likerel avri andro lačho sikhad'ipen. The šaj phenav, hoj lačhes kerel. E Taňa paťal but le Devles, džal pal leskro drom. Phend'omas bi, hoj lakro lav mange peľa andro jilo. Kerdas mange andro šero čačipen, sar pro svetos malind'omas te dikhel. Bičad'a man polokes andro Devleskero čačipen, leskro drom, al'e najbuter andre leskri paťiv the savoro, so sikhavel o svetos.

Taňo, džanav, hoj keres but'i sar dobrovolníca andro centrum Avarde. Sar pes tuke odej kerel but'i, the so ode keres?

Hi, andro centrum Avarde kerav du-lones but'i, ehin olestar imar berš. O centrum Avarde pes mange but pačisaľol, vašoda, hoj odej hine lačhe manuša the lačhi but'i andro jekhetahiben. Andre but'i šegetinav le čhavorenge, sikhavav len sar pes mal'inen te likerel, te vakerel. Andro majos phudrad'am andro centrum kurzos, kaj o čhavore šaj peske taven, savo kerav me.

Sar tut andre kaľa but'i dochudľal? Pal o centrum mange phend'a miri kamaratka. Ta paľis ode geľom, the e but'i mange avri geľa.

Save tumen ehin but'a andro centrum? So imar kerd'an the so tumen užarel?

Andro centrum Avarde ehin but'a perdal amare čhavore the ehin oda kajse, hoj bavinás ping pong, खेलас, giľavas, ehin amen kadaj tiž PC the kurzy andro mal'isagos. Načir-la samas andro čhavorengero kher andro Valašské Meziříčí. Akana pes pririchtinas, hoj peske pre dvora grilínaha.

Sar dogrilínaha, ta paľis andro centrum o čhavore presovena, pre kada len ehin najbareder radost'a.

So rado keres?

Rado tavav. Ehin man radost'a, te varekaske chutňinel miro chaben. Maškar mire zaujma pes thovel, hoj rado phirav pal o svetos. Rado šegetinav le čhavorenge.

Savi tut ehin god'i pro romane čhavore andre tiro foros? So tuke gondolines? Sikhaven pes, dživen kulturnes?

Andro kada džives nasal nič bi o sikhad'ipen... Terne čhave nane avri študimen, hine pre socialno podpora.

Džal ča pal kada, te bi kamľanas, ta varekaj dodžana.

Buter romane čhave andro miro foros nane avri študimen. The dživen kulturnes? Te phenav čačipen, ta pojepaš.

So tut pro džene najbuter choľarel?

Choľarel man pro gadže, hoj amen furt sudzinen, the paš oda sam stejne sar jon. O Devloro amen diňas pro svetos savoren jekhetane. Varesave džene oda nadžanen. O Devloro kamel, hoj pes rado te dikhas, te odmukhas peske, te šegetinas peske.

Avel tuke andre god'i varesavo god'aver lav, so bi phend'alas le terne romane čhavege?

Kamľomas bi lenge te phenel, kaj te arakhel the te dikhen andro dživipen koda lačho drom. Kampol ča te kerel jekh krokocis, the savoro ehin pre dal tumende. The sar imar phend'om, bi o sikhad'ipen tut nane šanca tuke te rodel but'i, vašoda hoj adadžives ehin sa pharo. Paľikerav vaš o phučiben.

Phučelas Veronika Kačová

Taťána Halušková: Bez vzdělání nemáš dneska šanci

Žije ve Valašském Meziříčí. Pracuje jako dobrovolnice v Avarde, jak se nazývá tamní multifunkční objekt pořádající osvětové, kulturní a vzdělávací akce. Tam se věnuje dětem, vede kurz vaření. Mezi její zájmy patří také cestování a hlavně ochota pomáhat druhým. Táňa Halušková je prostě praktická, chytrá, nápomocná, přátelská žena s velkým srdcem. Má dvě děti, Gabrielu (19 let) a Honzu (17 let). Snaží se je vést ke slušnému chování. A taky že vede. Táňa věří silně v Boha. Řekla bych, že ovlivnila i trochu mě. Díky ní mám jasno v tom, jak se na svět dívat. Posunula mě krůček k pravdě a hlavně účtě k Bohu a všemu, co nám svět nabízí.

Taňo, pracuješ jako dobrovolnice v centru Avarde. Jak se ti tam daří?

V Avarde pracuju už asi rok. Líbí se mi, protože je tam dobrý kolektiv a dobrá spolupráce. A moje práce? Především se starám o romské děti. Vedu je k tomu, aby se uměly chovat, vyjadřovat se. V květnu

jsme otevřeli v centru kurz vaření pro děti, který vedu.

Jak ses k téhle práci dostala?

O centru mi řekla má kamarádka. Tak jsem ho tedy navštívila a práce mi vyšla.

Jaké jsou vaše aktivity v centru? Nejbližší akce?

V Avarde hrajeme ping-pong, tancujeme, zpíváme, máme zde i počítačové kurzy a kurzy kreslení. Nedávno jsme navštívili Dětský domov ve Valašském Meziříčí. Připravujeme se teď na grilovací párty, ta proběhne na zahradě v centru. Po grilování se skuteční čarovná noc, děti se na ni dost těší.

Řekneš mi něco o svých zájmech?

Ráda pečů. Mám radost, když někomu chutná co uvařím nebo upeču... Mezi mé další zájmy patří cestování. Ráda se věnuju dětem a mládeži.

Tvůj názor na romskou mládež ve tvém městě? Vzdělávají se, žijí kulturně?

V dnešní době nemáš bez vzdělání šanci se někam dostat, mít dobrou práci... Přitom někteří mladí lidé jsou nevzdělaní a zůstávají na sociální podpoře. Jde o to, že pokud by chtěli, určitě to někam dotáhnou. Většina romské mládeže v mém městě je, myslím si, nevzdělaná. A jestli žijí kulturně? Abych pravdu řekla, tak napůl.

Co tě na lidech nejvíce štve?

Štve mě, že nás gádžové pořád odsuzují a přitom jsme stejní jako oni. Bůh nás přece stvořil všechny stejně. Někteří lidé si to stále neuvědomují. Bůh chce, abychom se milovali, odpouštěli a pomáhali si.

Chtěla bys vyzkat něco mladým Romům?

Ano. Aby hledali a viděli v životě ten správný směr. Stačí jen udělat jeden krůček a všechno máte před sebou. A jak už jsem říkala, bez vzdělání nemáš šanci si najít práci, protože v dnešní době je to velmi těžké.

Ptala se Veronika Kačová

Martin Svetoslavov: Na Romech obdivuju ten mix písni a barev

Mladý, šikovný a hlavně velký zastánce lidských práv. Mezi účastníky devítidenního srazu Romů v Berlíně přijel z Bulharska. Martin Svetoslavov. Tady je.

Jak vnímáš situaci Romů v Bulharsku?

Myslím si, že Romové v Bulharsku jsou ve stejné situaci jako v ostatních státech. Bývají často napadáni, musí se ale překonat a musí také bohužel žít v strachu. Samozřejmě, existují Romové, kteří mají normální život, normální práci ohledu na etnicitu, ale jsou zde i tací, kteří žijí v ghettech a musí krást, aby si mohli koupit nějaké to jídlo.

Chtěl bys někdy pomoci Romům nebo úplně změnit jejich postavení v Bulharsku?

Samozřejmě, že mi to není vůbec jedno. Jestli máme mluvit o Romech, černoších nebo Číňanech, všichni jsme lidé a měli bychom mít stejná práva. Pokud chceme pomoci Romům, měli bychom nejdříve změnit svoje myšlení a být více humánní. A samozřejmě bychom měli podpořit jejich snahu o řešení jejich problémů.

Co tebe jako Neroma udivuje na romské kultuře?

Ten neuvěřitelný mix živých písni, tanců, barev, krásných šatů a úžasných lidí s otevřeným srdcem a svobodnou duší.

Kdo je tvým idolem?

Můj idol? Nemohu říct, že mým idolem je jen jedna osoba. Samozřejmě, že na prvním místě jsou rodiče, Bůh a možná i já. V neposlední řadě: jsem největší fanoušek herečky Angeliny Jolieové (smích).

Víme o tobě, že jsi velmi talentovaný, inteligentní, chytrý a milý kluk. Prostě člověk se srdcem na správném místě. Co bys řekl všem mladým Romům, kteří stále nenašli svůj smysl života?

Nadále usilovat a nikdy se nevzdát! Naše místo ve světě je tam venku, jen je třeba je najít.

Ptala se Lucie Sharrii Oračková

Sar dikhes e situacija le Romenca andro Bulharsko?

Duminav, kaj o Roma andro Bulharsko hine andre rovnako situacija sar andre aver štatí. Mišlinav, kaj hine igen but napadňimen, mušinen kada te prezorarel the tiž mušinen te dživel andre dar. Pro čačipen hine the Roma, so len hin normalno dživipen, normalno but'i bi o ohleda pre etnicita, al'e hine kadaj he kajse, so dživen andro ghettos the mušinen te čorel, kaj te cinen peske vareso pro chaben.

Kamehas bi varekana te pomožinel le Romenge, abo te zmeňinel lengro postavenie andro Bulharsko?

Pro čačipen, mange oda nane jekh. Te vakeraha pal o Roma, černocho abo Číňana, savore sam manuša, he sakoneske hine rovnaka čačipena.

So pes tute sar gadžeske pačisaľol pre romipen?

Oda hin napaťangutno mixos giľenca, खेलibenca, farbenca, šukara vi-ganenca, he igen lačhe manušenca le phundradeha jileha, he svobodnaha voďoraha.

Ko hin tiro idolos?

Miro idolos? Oda našťi kavka phenav, kaj miro idolos hin ča jekh manuš. Pro čačipen, kaj pro peršo than hine miri daj he miro dad, o Del, he paľis možno me. Pro agor, te napobisterav, me som najbareder fanuškos la herečkake Angelina Jolie. (asal)

Džanas pal tute, kaj sal baro talentimen, inteligentno, god'aver he bares lačho manuš. Sal manuš, so les hin jilo pro najfeder than. So bi phenahas le terne Romenge, so mek na' racle peskro dživipen?

Te usilinel u ňigda šoha pes te na phagerel! Amaro than hino avri, ča les kampil te arakhel. He pre koda kampil amenge chasna. Te nasledinel...

Phučelas Lucie Sharrii Oračková

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798, 545 581 206

fax: 545 214 418, gsm: 608 972 782

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 9, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 11, zast. Dětská nemocnice

MUZEUM ROMSKÉ KULTURY

Program na září 2011

NOVINKA: OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17⁰⁰)

4. 9. neděle • Vstup do všech výstavních prostor ZDARMA.

Výstavy:

...a jejich stíny tančí dál. Fotografie a koláže Mariny Obradovic.

Marina Obradovic vystudovala fotografii a malbu na Ecole des Beaux-Arts v Paříži. Jako dítě trávila prázdniny u babičky v Jugoslávii, odkud pramení její fascinace Romy a romskou kulturou. Fotografie zde má především funkci portrétní, není tak běžná a banalizovaná jako u nás. Těžko na ní budeme hledat úsměv, zrcadlí se v ní především vážnost, se kterou k ní místní lidé přistupují. • Výstava potrvá do 25. 9.

Peskere jakhenca / Svýma očima

Mladá řecká romská fotografie

Fotografická výstava pod záštitou řeckého velvyslanectví v Praze nechává nahlédnout do každodenního světa řeckých Romů. Projekt, uskutečněný v letech 1999–2003, si kladl za cíl seznámit mladé Romy

s technikou fotografie. Každý kurz trval šest měsíců a zapojilo se do něj 50 mladých lidí. Tito lidé pak mohli volně tvořit; výstupem celého projektu je výstava, která již procestovala několik zemí světa. V samotném konceptu výstavy lze najít různá fotografická témata, od dokumentu přes subjektivní portréty až po zátiší či velmi intimní sdělení chápání vlastního světa. • 9. 9. 2011–15. 1. 2012 • Vernisáž 8. 9. od 16⁰⁰, zahrají členové brněnské řecké kapely Prométheus.

Stálá expozice:

Příběh Romů (etapa 1939–2005). Na historické ose prezentuje hmotnou i duchovní kulturu Romů.

Akce pro veřejnost:

Tanečník Bronxu

Taneční soutěž pro nové talenty ze sociálně vyloučených brněnských lokalit. Hlavním pořadatelem je taneční uskupení M Dance club.

• 10. 9. od 17⁰⁰, Stadion Kounicova

• Vstupné děti do 15 let 120,- • dospělí 150,-

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

**VOĐORI
PORADNA
PRO NÁCTILETÉ**

Máš problém s láskou, ve škole, s kamarádem, s rodinou, se světem, sám se sebou?
Nerozumíš si s rodiči, podrazila tě kamarádka, nevíš, jak vyznat lásku, jak se líbat, neberou tě do party, učitel si na tebe zasedl, váháš, co dělat po škole?
Naše psycholožka Ti okamžitě, anonymně a bezplatně odpoví na jakýkoliv dotaz v naší on-line poradně.
Svět svůj problém do elektronického formuláře na webu www.romanovodori.cz a naše psycholožka Ti obratem odpoví.

Romano vođori je dvojměsíčník pro děti a náctileté:
- o všem, čím se lidé liší;
- pro všechny, kteří respektují a vítají rozdíly mezi lidmi

Jako redakci tvoří děti, žáci, odborníci - Češi, Romové, Vietnamci, Mongolové, Ukrajinci a další.
Chceš i Ty být redaktorem Romano Vođori? Napiš nám na romano.vođori@gmail.com

K dostání ve vybraných základních školách a na internetu.

www.romanovodori.cz

**Adresa redakce
Romano hangos
a Společenství Romů
na Moravě**

**Bratislavská 65a,
Brno 602 00
tel.: 545 246 673
www.srnm.cz**

**číslo účtu:
27-488570217/0100**

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
ICO:	DIC:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: ☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno.
Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2011 činí 240 Kč.

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury České republiky. Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154. Šéfredaktor: Pavel Pečinka, tel.: 728 916 007, e-mail: pecinkapavel@seznam.cz. Redakce: Karel Holomek, Gejza Horváth, Ondřej Giňa. Sazba: Radim Šašinka. Externí spolupráce: Kateřina Danyiová, Praha; Jakub Krčík, Praha. Elektronická verze: www.srnm.cz. Redakční rada: Jan Horváth – obč. sdružení Studénka; Jiřina Somsiová – předsedkyně obč. sdružení, Olomouc; Jana Horváthová – ředitelka Muzea romské kultury, Brno; Jiřina Šiklová, socioložka, Vlado Oláh, Praha; Kumar Vishwanathan, Ostrava; Hynek Zíma, Brno. Adresa redakce: Bratislavská 65a, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: rhangos@volny.cz. IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Komerční banka Brno-město, číslo účtu: 27-488570217/0100. Tiskne: Grafex, spol. s r.o., Kolonie 304, 679 04 Adamov. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.